

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Politična plačana
Leto IX, št. 264
Uredništvo:
Ljubljana, Knašičeva ulica št. 5/L
Telefon št. 3073 in 3084, ponoči tudi št. 3034.
Recepti se ne vračajo.

Uredništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 3093.
Uredniški oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 4. — Telefon št. 2498.
Podružnice: Maribor, Aleksandrova
št. 23 — Celje, Aleksandrova cesta
—
Račun pri poštnem črt. zavodu: Ljubljana
št. 11.443 — Praha št. 78.180,
Wien, Nr. 705.241.

Ljubljana, 8. novembra.
Zmaga republikanskega kandidata za predsedstvo Zedinjenih držav Herberta Hooverja je nesporazumno večja, nego so jo pričakovali celo najbolj navdušeni republikanski volilni agitatorji. Dočim so demokrati upali, da bodo s kandidaturou newyorškega guvernerja vsaj znatno utrdili svoje pozicije, ako že ne zavajevali državno predsedstvo, je bil Alfred Smith temeljitej poražen nego pred štirimi leti daleko manj popularni Davls. Ta je dobil tedaj zase vsaj 129 elektorjev od 531 (republikanec Coolidge 389 in progresit La Follette 13). Smith, pa jih ni spravil skupaj niti sto, dočim je Hoover znatno prekosil uspeh dosedanjega republikanskega predsednika Coolidgea l. 1924.

Najznačilnejše je, da so Smitha zapustile celo starodavne demokratske tradicije na solidnem jugu kot Florida in Virginia in, kakor trdi neverjetno zvečje, toda potrjena vest, celo sam Newyork, kateremu je Smith že pet in dvajset let toliko slavljani in češeni guverner. Sicer se zdi, da je prejel Smith skupno več glasov kot pred njim katerikoli demokratski kandidat za predsedstvo republike, toda ta okolnost je le majhna tolažba v primeri z dejstvom, da je dobil Hoover kar petkrat več elektorjev nego Smith.

Republikanci pa niso zmagali samo v boju za državno predsedstvo, marveč beležijo velik uspeh tudi pri delni obnovi senata in pri volitvah v reprezentančno zbornico, ki so se vršile skupno s predsedniškimi volitvami. V senatu so imeli doslej republikanci en sam glas večine in še to nezanesljivo. Odslej razpolaga Hoover z znatno in kompaktno večino v obeh zbornicah kongresa. Republikanska stranka je absoluten gospodar vseh vrhovnih ustavnih institucij Zedinjenih držav. Hoover bo mogel vladati še bolj neomejeno nego Coolidge, mogel bo popolnoma neovirano izvajati svoj program, ki je v bistvu le nadaljevanje sedaj že osem let trajajoče republikanske epohe.

Kateri razlogi so vodili ameriške volilce, da so v takih množičnih manifestirali za dosedanj režim? Gotovo v prvi vrsti zadovoljnost velike večine naroda z nezasišanim blagostanjem v Zedinjenih državah, ki je vzcvetelo po vojni. Čeprav so sto tisoč farmerjev in delavcev, ki jim orjaški razvoj industrije in trgovine ni koristil, vendar jih je veliko več, ki so sami bogatejši. Ti hočejo ostati pri dosedanjem režimu zaščitnih carin, gospodarskega in političnega imperializma in se počujejo spuščati v kak nove poizkuse z negotovim izidom. Tu je vsekakor glavni vzrok Hooverjeve zmage, ki hoče v bistvu nadaljevati Coolidgeovo politiko in ki mu množice volilcev kot konservativnemu, znanstveno visoko izobraženemu in svetovno izkušenemu možu bolj zaupaajo nego sicer jako nadarjenemu in simpatičnemu, velikemu govorniku Smithu, okoli katerega se poleg stare garde demokratov zbirajo predvsem priselenci in razni nezadovoljenci. Močno je vplivalo, kot je videti, tudi vprašanje prepovedi alkohola. Res je, da imamo »suhe« in »mokre« pri obeh strankah, in prav tako je res, da se v Ameriki navzlic prohibiciji zaužijejo ogromne količine opojnih pišč in da se je tihotapstvo z alkoholom razvilo v silno dobičkanosno trgovino. Toda »suhi« smatrajo, da bi se z odpravo prohibicije pijančevanje še bolj razpaslo, in so zato napeli vse sile proti Smithu, ki jim velja za zastopnika »mokrih«. Posebno ženske so v večini in z navdušenjem šle v boj za odločnega pristaša prohibicije, Hooverja. Končno je Smithu gotovo škodil tudi njegov katolicizem, s katerim in proti kateremu se je vodila strastna agitacija. Prestop južnih držav Texasa, Floride in Virginije v republikanski tabor se sme morda — poleg splošno privlačne formule — za nadaljevanje blagostanja — tolmačiti baš z dejstvom, da jug ne mara katoličanov in da vztraja iz strahu pred črnici pri alkoholni prepovedi.

Kaj je pričakovati od predsednika Hooverja? Če se sme sklepati iz njegovega volilnega programa, dosledno nadaljevanje Coolidgeve politike. Zaščitne carine bodo ostale ali pa se raje še zvišale. Dolgovi zaveznikov iz svetovne vojne se ne bodo črtali, marveč pridno izterjevali. Amerika bo prej ko slej odklanjala Društvo narodov. Nadaljevala bo oboroževanje na morju s ciljem, da se kot pomorska sila izenači z Anglijo in jo celo prekositi. Ostala bo tudi intervencijska, imperialistična politika v latinski Ameriki. »Stoodstotni« amerikanizem se bo uveljavljal v polni meri kot doslej. Kvečjemu je pričakovati, da bo dosedanj trgovinski minister Hoover le še pojačal ameriški trgovinski imperiizem. Perspektive za evropske dolžnike strica Sama niso torej preveč rožnate. Dobro pri vsem tem je vsaj to, da je nastala jasna situacija in da bo manj iluzij.

Novi proračun znaša skoro 12 milijard Seja ministrskega sveta. — Razprava o demonstracijah v Zagrebu in Sarajevu

Beograd, 8. novembra p. Za danes opoldne je dr. Korošec sklical nujno sejo ministrskega sveta, ki je trajala do pol 2. Minister financ dr. Subotić je poročal o novem načrtu državnega proračuna. Po seji je dr. Subotić potrdil novinarjem, da je ministrski svet razpravljao o budžetu in da bo novi proračun nadkrilil lanskega za več sto milijonov Din. Novi proračun bo znašal 11.750 milijonov Din izdatkov in ravno toliko dohodkov.

Tudi novi proračun bo razdeljen na dva dela v proračun državnih podjetij in v splošni državni budžet, ki bo znašal 7.786 milijonov Din. Minister financ bo po vsej priliki tekot jutrišnjega dne sprejel novinarje in jim podal obširnejši ekspezo.

Na seji ministrskega sveta se je nadalje razpravljalo o snočnih komunističnih izgredih v Zagrebu. Vlada je odredila, naj se krivci komunističnih demonstracij najstrožje kaznujejo.

Končno je ministrski svet razpravljao o zahtevi ministra trgovine dr. Spaha, naj vlada odstavi velikega župana v Sarajevu zaradi protimuslimanskih demonstracij na dan izvolitve novega sarajevskega župana in občinskega odbora. Tozadevno pa niso bili sprejeti nikakoli konkretni sklepi, ker radikalni nočejo žrtvovati sedanjega velikega župana.

Revizijski program četvorne koalicije
Teritorijalno razširjenje oblastnih samouprav in dekoncentracija uprave

Beograd, 8. novembra, p. Splošno se ugotavlja, da je v akciji inž. Savčića nastal zastoj. Navzlic temu so politični krogi uverjeni, da bo predsednik vlade v imenu četvorne koalicije na posebnem sestanku z inž. Savčićem označil stališče sedanje vlade k notranji politiki ter inž. Savčiću pri tej priliki izročil konkreten odgovor. Današnja »Pravda« ve iz informiranega vira, da bo ta odgovor obsegal naslednje točke:

1. Ono, kar ustava odreja v pogledu vladavine, je izven debate. Četvorna koalicija smatra, da tudi KDK v tem pogledu ne stavlja posebnih predlogov, ker obstoja naziranje, da so naše bitne zadeve izven diskusije.

2. Zakonodajna oblast ostane pri tem, kakor je v ustavi odredeno. Legislativo ni mogoče prenesti na druge dele, pač pa bo izročena samoupravam uredbodajna oblast, vendar tudi ta pod stalno kontrolo upravnih sodišč.

3. Možna je reorganizacija samouprav, vendar tako, da se s tem oblasti le povečajo. V nikakem primeru pa se s tem ne smejo ustvarjati stare zgodovinske meje ali pa pokrajinske tradicije.

4. Delokrog podrejenih uradov naj se čim bolj razširi v smislu popolne dekoncentracije uprave.

Beograd, 8. novembra. Danes se je vršila redna seja vodstva KDK. O seji je izjavil Svetozar Pribičević novinarjem:

»Danes je bila naša redna seja. Razpravljali smo o tekočih zadevah, zlasti od prihodnjem shodu KDK v Gospiću. Vršila se je tudi razprava o zakonskem predlogu za odobritev monopolskega posojila, ki se nahaja pred Narodno skupščino. Proti temu se bodo uporabili ukrepi, ki se bodo že še občutili. Tuji kapitalisti morajo dobiti lekcijo, ki jih bo poučila, da ne smejo sklapati kupčij, kadar so izredne razmere v državi.«

Nadalje se je Pribičević dotaknil ponovnega zatrevanja vlade, da je porabila samo 2 milijona dinarjev za proslavo prebitja solunske fronte. Predsedstvo vlade bi ne smelo trditi, da se je samo toliko potrošilo, ker je prejelo vodstvo KDK iz avtentičnega vira informacije, da se je samo za bencin aeroplanov, ki so sodelovali pri proslavi v Beogradu, porabilo skoro 2 milijona Din. Bilo bi

dobro, ako bi predsednik vlade objavil v javnosti podrobnosti o stroških te proslave, ker bi se pokazalo, da številka 50 milijonov dinarjev, ki je bila iz vrst vodstva KDK označena v javnosti, ni pretirana.

Pribičević je v nadaljnji svoji izjavi v splošnem kritiziral velike izdatke za parade v času, ko narod v raznih krajih države trpi pomanjkanje. Šel bom sedaj v Liko, je dejal, pa bom vprašal narod, ali je za to, da se sedaj trošijo milijoni za razne proslave, ali pa za to, da se pomaga narodu, ki že sedaj pred zimo strada in ki bo še bolj stradal čimdalje bo trajala zima.

Končno je Svetozar Pribičević povdarjal, da vlada ne bo mogla izvršiti svojih obljub za razdolžitve seljstva. Sedanja vlada nima za to niti potrebne avtoritete niti zadostnih sredstev. Vlade obljube o razdolžitvi seljakov bodo zaradi tega ostale samo prazne besede lahkovernežem.

Vojaški aeroplan strmoglavil sredi Novega Sada na tla

Grozna letalska katastrofa v Novem Sadu. — Nepojasnjeno je, ali gre za nesrečo ali za ljubavno tragedijo. — Številne žrtve

Novi Sad, 8. novembra. p. Danes opoldne se je v Novem Sadu pripetila težka letalska nesreča. Neko letalo je iznenada strmoglavilo v sredino mesta, padlo na ulico in se razbilo. Kasneje so ugotovili, da gre za letalo tipa Breguet 19. Tik pred nesrečo je letalo nad Novim Sadom izvajalo lopepinge ter druge smeje značne akrobacije. Naenkrat je občinstvo, ki je zasledovalo drzne akrobacije neznanega letalca, opazilo, kako so se krila letala odcepila od trupa, tako da je trup strmoglavil v nižino. Aparat je tresčil na krov, hise št. 9. v Židovski ulici. Truplo letala je vsled silnega padca prodrlo hišni krov in padlo na cesto, kjer se je zarilo 1 meter globoko v zemljo. Aparat je bil le še ena sama ruševina. Ulica je bila ob času nesreče obljudena in je aparat težje in manje poškodoval večje število pasantov. Izpod ruševin so potegnili neko mlado devojko s težjimi poškodbami. Zdravniki so ji nudili prvo pomoč, naker je bila prepeljana v bolnico. Izpod ruševin so nadalje potegnili docela zmrcvarjeno truplo pilota Sirovica.

Na kraju nesreče se je kmalu zbrala velika množica radovednežev ter oficirji novosadskega letalskega kora. Oficirji so izjavljali, da je izključeno, da bi bil aparat poletel v zrak brez monterja. Vendar niso mogli najti niti trohice sledu o monterju. Od pasantov so bili tudi trije otroci težje ranjeni. Ponesrečena pasazirka je učenka Trgovske akademije v Novem Sadu, po imenu Zora Popović. Njene poškodbe so težje in zdravniki dvomijo, da bi ostala pri življenju ali da bi okrevala. Letalske oblasti se nahajajo pred uganko, ker je po predpisih letalske službe strogo prepovedano jemati zasebnike na plete z vojaškimi avijoni. Oblasti domnevaajo, da gre po vsej priliki za

dobro, ako bi predsednik vlade objavil v javnosti podrobnosti o stroških te proslave, ker bi se pokazalo, da številka 50 milijonov dinarjev, ki je bila iz vrst vodstva KDK označena v javnosti, ni pretirana.

Pribičević je v nadaljnji svoji izjavi v splošnem kritiziral velike izdatke za parade v času, ko narod v raznih krajih države trpi pomanjkanje. Šel bom sedaj v Liko, je dejal, pa bom vprašal narod, ali je za to, da se sedaj trošijo milijoni za razne proslave, ali pa za to, da se pomaga narodu, ki že sedaj pred zimo strada in ki bo še bolj stradal čimdalje bo trajala zima.

Končno je Svetozar Pribičević povdarjal, da vlada ne bo mogla izvršiti svojih obljub za razdolžitve seljstva. Sedanja vlada nima za to niti potrebne avtoritete niti zadostnih sredstev. Vlade obljube o razdolžitvi seljakov bodo zaradi tega ostale samo prazne besede lahkovernežem.

Beograjski socialisti za razpust skupščine

Beograd, 8. nov. p. Nocoj se je vršila v socialističnem domu konferenca beograjskih socialistov. Socialistični prvak dr. Topalović je zahteval svobodne volitve, široke samouprave in takojšnji razpust sedanje Narodne skupščine. Tekom svojega govora je tudi obojaj pretirani centralistični režim ter novo posojilo monopolske uprave, ki je bilo sklenjeno na škodo domačega delavstva.

Socialistični posl. Petetan je branil svoje delovanje v Narodni skupščini.

Jugoslovenski Lloyd

Zagreb, 8. nov. 6. Pogajanja, ki so se vršila med Atlantsko plovitbo in Jugoslovensko-ameriško plovitbo so dovršena ter se bosta obe družbi združili pod imenom Jugoslovenski Lloyd d. d. Nova družba bo razpolagala z glavnico enega milijona funtov šterlingov ali okoli 275 milijonov dinarjev. Imela bo 24 velikih parnikov, skupno nosilnostjo okoli 200.000 ton. Ustanovna skupščina nove družbe bo v početku l. 1929. v Splitu.

Občinske volitve v Dubrovniku

Dubrovnik, 8. novembra n. Danes popoldne je bila za občinske volitve vložena kot prva kandidatna lista HSS pod naslovom Hrvatska seljaška Radičeva lista.

Vladimir Gajdarov v Beogradu

Beograd, 8. novembra p. Sloviti filmski zvezdnik Vladimir Gajdarov prispe v Beograd 16. novembra

Hooverjev predsedniški program

Po načelu »denar je svetá gospodar« bo zahteval brezpogojno plačilo vseh dolgov, za Evropo pa se bo brigal le, v kolikor bo v interesu Amerike

Newyork, 8. novembra (pa-d) Glasom definitivnega rezultata ima Hoover 444 elektorjev in Smith 87. Hoover nastopi predsedniško mesto marca 1929.

Kakor se govori v političnih krogih, bo Hoover po nastopu predsedniškega mesta sprejel v novo vlado tri člane dosedanje vlade in sicer ministra Dawisa, Nessa in Mellon. To smatrajo v političnih krogih za zanesljiv znak, da ne namerava zapustiti političnih smernic, ki jih je začrtal Coolidge. Državni tajnik Kellogg najbrže zaradi svoje visoke starosti ne bo več v kabinetu. Njegov naslednik še ni določen, vendar pa imata največ izgledov bivši ameriški poslanik v Berlinu in Londonu Houghton in senator Borrah.

Amerika bo imela v Hooverju predvsem gospodarskega predsednika, ki bo vse zadeve presojal v prvi vrsti iz gospodarskega in šele nato s političnega stališča. Hoover sam je prominenten gospodar ter zavzema po mnenju njegovih prijateljev stališče, da je saniranje političnih razmer na vsem svetu mogoče samo z ozdravljenjem gospodarskih razmer. Svojo glavno pažnjo bo Hoover posvečal ameriškemu gospodarskemu življenju in zgraditvi ameriške trgovine.

Za sanacijo evropskih gospodarskih razmer se bo brigal samo toliko, kolikor bo to v interesu Amerike. S tega stališča bo najbrže podpiral nadaljnja ameriška posojila in investicije ameriškega kapitala v Evropi, toda z omejitvijo, da se bo ta de-

nar brezpogojno porabil v produktivne svrhe. Hoover stoji na stališču, da se morajo dolgovi katerekoli vrste na vsak način plačati. Vsako znižanje ali črtanje mednarodnih dolgov bi po njegovem mnenju ustvarilo precedenčne slučaje, ki bi tudi za ameriške povojne investicije pomenili velik riziko. Samo če bi plačevanje zaveznikiških dolgov Ameriki resno ogrozilo obnovo sveta, se smatra za možno, da bi bil Hoover pripravljen dovoliti dolžnikom gotove plačline olajšave, toda samo po strogo trgovskih načelih.

Kar se tiče priznanja sovjetske Rusije stoji Hoover na stališču, da to priznanje toliko časa ne pride v poštev, dokler sovjetska unija ne bo priznala obveznosti carske vlade in dokler ne bo nudila primerne odškodnine za ameriško lastnino, ki je bila v Rusiji nacionalizirana.

Newyork, 8. novembra s. Zdi se, da se bo guverner Smith po svojem porazu za vedno umaknil iz političnega življenja. Izjavil je, da se ne bo nikoli več potegoval za kak javni urad. »Storil sem, je dejal, vse, kar sem mogel ter sem žrtvoval svoja najboljša leta državi.«

Newyork, 8. novembra d. Hooverjeva zmaga je na borzah povzročila neverjetno hausse. Ko so prispel prve vesti, je prišlo do divjih scen, ker senzai niso mogli ugoditi vsem nakupovalnim nalogom, ki so prispeli iz vse države.

Brez Poincaréa ni rešitve krize

Vsi šefi parlamentarnih skupin razen radikalov se izjavljajo za Poincaréa. — Če ne bo prišlo do obnove dosedanje koalicije, bo Poincaré sestavil prehodno vlado

Paris, 8. novembra. s. Predsednik republike Doumergue je danes nadaljeval svoje razgovore za rešitev vladne krize. V Elysee so bili poklicani bivši minister Le Troquer, socialisti Renaudel in Auriol, voditelj skrajne desnice Margiot in guverner francoske Narodne banke Maureau.

Zastopniki desnice in sredine so se soglasno izrekli za sestavo kabineta pod predsedstvom Poincaréa. Le Troquer je izjavil, da je Poincaré po njegovem mnenju najpriljavnejša oseba za rešitev najvznejših vprašanj, ki so na dnevnem redu kot je proračun, ureditev reparacij in mednarodnih dolgov itd. Auriol je povdarjal, da bodo socialisti sodelovali pri vsaki politiki, ki zasleduje napredne reforme. Udeležba socialistov na vladi pa je bistveno odvisna od sestave novega kabineta. Vendar pa meni, da udeležba socialistov na vladi za sedaj ne pride v

poštev. Levičarski kartel se je preživel. Maginot je označil kartelsko vlado kot nemoogočo, čas za koncentracijsko vlado pa da še ni prišel. Unija strank se mora ohraniti. Edina oseba, ki pride zato v poštev, pa je Poincaré.

Vsi večerni listi naglašajo, da je po mnenju merodajnih političnih krogov rešitev ministrske krize možna edinole s povratkom Poincaréja na državno krmilo.

Ce odkloni Poincaré sestavo novega ministrstva, bo brzokone pod njegovim predsedstvom sestavljeno prehodno ministrstvo, ki bi imelo nalogo, da reši proračun in pripravi tla za sestavo definitivne vlade.

Paris, 8. novembra. (lo.) Zaradi demisije francoskega kabineta bo ratifikacija angleško - francoskega dogovora glede dolgov odložena za nedoločen čas.

Titulescu je dobil mandat za koncentracijsko vlado

Njegova misija pa bo ostala brezuspešna. — Prihodnji mandatar krone bo Maniu, ki bo sestavil homogeno vlado svoje stranke

Bukarešta, 8. novembra s. Romunski poslanik v Londonu Titulescu je daval s simplon-ekspresom prispel semkaj. Ob 11. dopoldne ga je regentski svet sprejel v avdienci, ki je trajala skoraj dve uri. Regentski svet je ponudil Titulescu mandat za sestavo koncentracijske vlade. Titulescu si je izprosil rok za premislek. V političnih krogih ne verujejo, da bo misija Titulesca kronana z uspehom, ker zahtevajo narodni zaranisti takojšnji razpust parlamenta, dočim hočejo vse ostale stranke za sedaj še nadaljevati delo s sedanjo zbornico.

V krogih kmečke stranke računajo s tem, da bo po neuspehu Titulesca poverjen mandat Maniu, da sestavi vlado nacionalne kmečke stranke. Kakor poroča »Cuventul«, je Maniu včeraj po razgovorih s člani regentskega sveta Christerjem in Buzduganom odstranil vse težave, ki so do sedaj ovirale sestavo narodno zaranistične vlade. Baje si je pridobil tudi principa Nikolaja, kateremu je Maniu dal zadovoljiva zagotovila v vprašanju državne obrambe.

Beograd, 8. novembra p. Po popoldanskim vesteh iz Bukarešte je davi prispel v romunsko prestolnico težko pričakovani poslanik v Londonu Titulescu. Politični krogi priznavajo, da je Titulescu arbitrer situacije, da pa so vendarle mogoče še druge kombinacije. Splošno se smatra, da je sestava koncentracijske nacionalne vlade tudi pod predsedstvom Titulesca izključena. Zato se ponovno naglašja možnost kombinacije z uradniško vlado, ki naj bi sprejela posojilo in vodila nove volitve.

Titulescu je bil opoldne sprejet v avdienci od regentskega sveta, ki mu je ponudil mandat za sestavo koncentracijske vlade. Titulescu si je izgovoril rok, do katerega se bo odločil, ali sprejme ponujeni mandat ali ne.

Iz vrst nacionalne kmečke stranke se zatrjuje, da bo po izjalovljeni misiji Titulesca poverjen mandat za sestavo nove vlade Maniu

Bukarešta, 8. novembra g. Kakor se doznava, je mandat Titulesca zelo širok. Zaradi tega ni izključeno, da se bo Titulescu vendarle posrečilo sestaviti vlado. Regentski svet je Titulescu poveril nalogo, naj za vsako ceno sestavi koncentracijsko vlado. Z vsemi političnimi strankami ali pa brez liberalcev, ako bi mu to ne uspelo, pa brez nacionalnih zaranistov. Ker pa hoče Titulescu brezpogojno sestaviti koncentracijsko vlado z nacionalnimi zaranisti, mu je priznal regentski svet tudi pravico, da razpusti parlament. To je, kakor znano, glavni pogoj zaranistov za sodelovanje v koncentracijski vladi. Ta koncentracijska vlada bi podpisala inozemsko posojilo ter izvedla nove volitve. Titulescu je danes popoldne konferiral z Bratianom in Maniom.

General Gajda bo organiziral albansko vojsko

Praga, 8. novembra. h. Nekateri praški listi objavljajo senzacionalno vest, ki se je pojavila že pred časom, toda je bila takrat demantirana, da je bil namreč znani češkoslovaški legijonarski general bivši šef generalnega štaba in sedanjí vodja češkoslovaških fašistov, general Gajda imenovan za organizatorja albanske vojske. Vest se sedaj glasi tako, da je Gajda ponudil kralju Ahmedu Zogi svojo službo. Ta ponudba je bila simpatično sprejeta. Prihodnje dni bo, kakor se govori odšel osebni prijatelj generala Gajde v Albanijo, da v njegovemu imenu sklene službeno pogodbo. Ta vest je verjetna, ker ima Gajda najboljšo odnosaše tudi z italijanskimi fašističnimi krogi, ki se temu gotovo ne bodo protivili.

Turška smodnišnica zletela v zrak

Cartgrad, 8. nov. d. Tukaj je zletela zrak tvornica smodnika. Pod ruševinami so dosedaj našli trideset mrtvih. Vzrok eksplozije še dosedaj ni znan. Vse hiše v bližini smodnišnice so porušene. Število ranjenih se čeni na več sto.

Oblastno gospodarstvo brez kontrole

Proračuna obeh slovenskih oblasti nosita po večini značaj dispozicijskih fondov. — Zakaj se klerikalci boje za stopstva manjšine

Ljubljana, 8. novembra.

Oblastni proračuni, če tudi jih bi bila SLS najraje spravila bolj na tihem pod streho, kakor je n. pr. popolnoma zamolčala zločinški članek dr. Nedeljkovića, bolj in bolj zanimajo in razburjajo javnost. Davčni naklepi SLS so prišli na svetlo in čisto naravno je, da tudi široki krogi, ki so sicer le pogostokrat preveč brezbrizni, kadar bi bilo čas nekaj ukreniti, premišljajo o atentatu, ki se nanje pripravlja.

To pa tem bolj, ker gre za sorazmerno ogromne zneske. Preko državnih in občinskih dajatev iz Slovenije iztisniti še sto milijonov Din, to je umetnost, ki je pač pridržana SLS kot stranki, ki je to nič ne boli, ker z delovnimi sloji ne čuti, ampak z njimi samo razpolaga.

Poleg tega pa se vse začudenje spravlja, kam gre ves ta denar. Tu se odpira bolno vprašanje kontrole.

V obeh oblastih Slovenije se dela brez kontrole in pri zaprtih vratih. Preko 90 % proračuna je razpoložna oblastnega odbora in tu je SLS odklonila udeležbo manjšine. Gz. sede kar med seboj sami. Oblastni odbor ima lahko sejo v kleti «Uniona» ali pa v tajništvu SLS, to je vseeno in isto. Seje so prav za prav odveč, ker gre vse kar med štirimi očmi. Tako ni bilo niti v časih absolutizma in celo cerkveni ključarji vedo več o računih cerkvene občine, ker vsaj nakladno dobe račune v roke, nego vedo poslanci večine oblastne skupščine. Poskusi dobiti vpogled v knjige in zapisnike oblastnega odbora so bili gladko zavrnjeni.

V oblastih ni ne računskih zaključkov, ne pojasnjujočih poročil. Kdo je prejel denar iz oblastne blagajne, pod kakim naslovom in čemu? Če nahajamo v proračun en in pol milijona za podporo kmetovalcem za gnojne jame, mislimo, da imajo davkoplačevalci, zlasti pa ves kmečki stan, pravico zahtevati kontrolo: Po kakem redu, pod kakšnimi pogoji se vrši ta dajatev. Kako je to repartirano po okrajih in občinah? Kdor dobi poklon ali posojilo iz javnega denarja, mora prenesti, da preide njegovo ime v javnost. Čuli smo že, da tudi župniki dobivajo podpore za vzgojo kokoši! Vemo, da se dajejo razna posojila, a nikjer ni bilo razpisano, da se bodo dajala in pod katerimi pogoji. Ali ni potem upravičena sumnja, da so takla posojila le prijateljske naklonitve?

Za vse, kar se nudi iz ljudskega denarja, mora biti pristop vsem odprt. Razpisati se mora svobodno tekmovanje za vse vrste podpor in subvencij. Razglasiti se mora, katere vsote so na razpolago in dana mora biti vsem možnost, da nrosijo.

Tako je v vseh demokracijah in cer-

kvena stranka se moti, če misli, da bo vse to koruptno razsipavanje med njene pristaše končno nosilo kaj sadu. Nazadnje, če bo SLS tudi vso Slovenijo izmoglala, bo vseeno premalo denarja, da bi zadovoljili ves apetit pristašev SLS.

Duhovščina, ki je prav za prav identična z SLS, vse to vidi. A ona je že korumpirana tako, da se tolaži, da itak ves ta denar gre v žep SLS in njenih agitatorjev. Pokvarjenost je dan na dan večja. Tudi duhovščina sama jemlje podporo iz oblastnega korita. Ob enem pa čuti, da brez denarja ne bo več mogla držati kmetov na vrvcu. Zato mora molčati.

Oblastne naklade bi se mogle takoj znižati za dobro polovico, ako se brišejo vsi dispozicijski fondovi za SLS iz proračuna.

Pri vsem tem je dobro znano, da plačajo več nego dve tretjini vseh oblastnih dajatev ljudje, ki ne odobravajo delovanja SLS. Privilegirana stranka, ki je s pomočjo cerkvenih sredstev in javnih novcev zavladala nad kmetom, sesa sedaj kri iz vseh slojev.

Največja sramota za SLS pa je, da se boji sprejeti zastopnike manjšine v oblastni odbor. To mora biti že velika sramota in korupcija, da se SLS trese pred skromnim vpogledom, ki bi ga dala javnosti prisostvovanje vsaj po enega člana naprednih manjšin v oblastnih odborih v Ljubljani in Mariboru. SDS in SKS ter razne socialistične frakcije sigurno zastopajo nad 40 odst. slovenskih volilcev. Ljubljana, ki sama plača gotovo več, kakor eno tretjino naklad, ne sme nič videti in vedeti, kam gre njen denar!

Ta sramota se godi sredi tako zvane «kulturne» Slovenije. Kakšna je ta «kulturnost», če se ne izvršujejo niti temeljna načela demokracije.

Vsa dostojna javnost mora vsled tega zahtevati, da se opoziciji v Sloveniji da primerno kontrolno zastopstvo v oblastnih odborih in vseh oblastnih napravah. Vemo, da SLS ni moralno sposobna odločiti se za depolitizacijo samouprav in za skupno delo vseh produktivnih in duševnih faktorjev v naših oblasteh. A da se kontrole tako boji, tega še mi, ki mamomistično SLS poznamo do njenih kosti, ne bi bili verjeti, da tega nismo sedaj doživeli!

SLS je v bivših deželnih zborih, tudi ko je bila v manjšini, imela povsod dostop, udeležbo in kontrolo. Vsi računi so bili razglašeni pred vso javnostjo. Zdaj pa skriva in brani, da pride svetloba v njeno delo. Kaj skriva, da se tako boji? Večina, ki se poslužuje takih sredstev, da krije svojo sramoto, ne zasluži nobenih obzirov.

Cinično klerikalno zasmehovanje oguljenih davkoplačevalcev

Novi oblastni davki so le naložba denarja po 400 do 1000 odstotkov!

Pri vseh stanovitih se pojavlja vedno večji odpor proti ogromnim novim davkom, ki jih nameravajo navaliti klerikalci v obeh oblastnih skupščinah na vse sloje našega naroda. Situacija postaja za SLS jako neprijetna in zato se njena glasila na vso moč trudijo dokazati, da ne bo tako hudo. «Ne boj se brate» je dejal tudi Turčin ubogemu gajuru, preden mu je odrezal vrat.

Če bi cela stvar ne bila tako tragična, bi morali reči, da se že dolgo nismo tako zabavali, kakor pri čitanju obupnih obrambnih poskusov klerikalnega tiska. Iz klerikalnih člankov namreč izhaja da ima ljubljanski oblastni odbor nekako tajno kovačnico, kjer razmnožuje denar, ki ga iztisne iz davkoplačevalcev. Na ta način razmnoženi denar potem oblastni odbor davkoplačevalcem zopet vrača in tako je plačevanje davkov v ljubljanski oblasti najboljše in najdobitnejše posel, ki ga moreš opravljati.

Kdo so nositelji težkih novih klerikalnih davčnih bremen? Delavec in uradnik ne, zatrjuje celokupno klerikalno časopisje, razen če ima toliko denarja, da boče prostovoljno plačevati oblastne davke.

Kaj pa s kmetom? Najnovejši «Domoljub» resno razmišlja o tem vprašanju. Res je, kmet bo moral nekaj plačati. Toda to je malenkost 1 milijona 200 tisoč Din. «Domoljub» sramežljivo namiguje, da bo 30 odst. doklada na novi zemljiški davek naložena prav za prav le zato, da se industrija in obrt ne bosta smeli pritoževati, da oni dve sami vse plačate, kmet pa vse dobi. Ker, tako triumfira «Domoljub», oblastni odbor ima kmeta tako rad, da mu bo vplačane davke povrnil v obliki kmečkih podpor v več kakor desetkratnem znesku! Novi davek je torej za našega kmeta najlepša naložba denarja, kakršno si more zamisliti in se mu obrestuje tako rekoč po 1000 odst.

Dočim torej «Domoljub» kmeta tolaži, da bo ogromni del novih bremen itak morala nositi industrija in obrt, je istočasno «Slovenec» industriji in obrti izračunil, da se ji «prispevek, ki ga dajeta industrija in obrt v oblastni prora-

čun, v štirikratni izmeri vrača». Tudi industrija in obrt sta torej napravila z novimi davki skupen posel. Njune dajave se sicer ne obrestujejo po 1000 odst. kakor kmečke, vendar pa po 400 odst., kar je v današnjih časih naravnost fenomenalno.

Po vsem tem se ne čudimo, ako «Slovenec» in «Domoljub» ogorčeno konstatirata, da je vsaj odpor proti novim oblastnim davkom le «hujškarija» in da užaljeno sprašujeta «kje je tu moč očitek, da kdo preveč plača, da se koga preveč obremenjuje»?

Ali je tu še treba izgubljeni mnogo besed, da ožigosamo postopek klerikalcev, ki se pripravljajo iztisniti iz uboge slovenske pare neštete milijone novih davkov, a siroto cinično «prepričujejo», da je obremenitev le navidezna, ker so iznašli čudodelni način, po katerem vračajo vsak dinar v štirikratnem do desetkratnem iznosu.

Dr. Marković nezadovoljen z muslimani

Mostar, 8. novembra, n. Danes je dopel semkaj na poti iz Dalmacije dr. La. za Marković, ki je na vprašanje, kaj sodi o tem, da so muslimani napravili koalicio s HSS in drugimi strankami proti radikalom v sarajevski, mostarski in mnogih drugih občinah, izjavil, da je to vsekakor nelojalno in da bo to vprašanje kot zelo važno sprožil, čim se vrne v Beograd.

Na vprašanje, ali je res za bivanje v Dubrovniku iskal stika s tajnikom HSS dr. Krnjevićem, kakor so poročali listi, je odgovoril: «Sestanka z njim nisem iskal, priznavam pa, da bi se hotel razgovarjati z dr. Krnjevićem, ker smatram, da bi bilo bolje, ako bi se politiki osebno razgovarjali nego preko listov.»

Kraljevska dvojica obišče London

Beograd, 8. novembra p. Londonski «Star» poroča, da priprave jugoslovenska kraljevska dvojica v začetku prihodnjega leta v London, kjer bo službeno posetila angleške kralje.

Romunska vladna kriza

Izbruh vladne krize je prišel na zunaj očer precej nepričakovano, toda že dalje časa so prihajali glasovi, ki so napovedovali važne politične spremembe. Kontrolirani ni bilo mogoče teh napovedi, ker so se tudi poprej že ponovno pojavile, ne da bi bile prinesele uresničenje. Zdelo pa se je, da bi li regentski svet omiliti notranjo napetost v državi in ker je brezpogojno gotovo, da se more omilitje doseči samo, ako se od strani režim liberalne stranke, se je Bratia nova vlada začela majati. Na zunaj se je seveda kriza sprožila nenavadno naglo, tako, da je bila menda liberalna stranka sama presenečena.

Politična situacija, ki je nastala z demisijsko Bratianovega kabineta, je precej težavna. Dosedanje izjave vodilnih romunskih politikov iz raznih taborov, konsultacije in časopisne vesti kažejo v soglasju, da je položaj še vedno nejasen in da je prognoza še nemogoča.

Predvsem je važno, ne le za zgodovino krize, marveč tudi za rešitev krize same — vprašanje, kaj je bilo v prvi vrsti merodajno za afront regentskega sveta proti liberalom. Imenujeta se predvsem dva vzroka. Prvi bi regentski svet rad praznoval desetletnico osvobodjenja in ujedinenja na ta način, da bi sodelovala pri slovesnostih vsa država z vsemi političnimi strankami. Ker pa je ogromna večina Erdeljev v taboru nacionalno-kmetijske stranke, ki stoji v najhujši opoziciji proti vladi, je bilo gotovo, da bo ta bojkotirala vse vladne prireditve in se sprostila v vse vladne druge kot z odstranitvijo liberalne vlade. Kot drugi vzrok pa se navaja vnanje finančno posojilo, proti kateremu so nacionalni zarisaniti tudi v inozemstvu organizirali ostro propagando; trdi se, da je inozemska financa, ki prihaja pri posojilu v pošte, zahtevala spremembo režima vsaj v toliko, da tudi nacionalni kmetje podajo garancije glede posojila.

Oba razloga bi mogla biti tehtna in oba bosta pri reševanju krize prihajala v poštev.

Ali razmerje med strankami za reševanje krize ni posebno prikladno. Imamo prav za prav v glavnem tri politične tabore. Na eni strani je liberalna stranka, ki je ekonomsko najmočnejša in razpolaga v parlamentu z močno absolutno večino. Na drugi strani je nacionalno-zarisanistična stranka, ki družijo po eni strani radikalne, v prvi vrsti manjše kmete iz cele države — odhod ime zarisaniti, kar pomeni kmete, dežel, po drugi pa Erdeljce, kjer je narodna stranka že pod madžarskim režimom organizirala romunsko prebivalstvo v svojih vrstah. Ta stranka je močno radikalna, politično in socijalno, zato v Bukarešti nikdar ni bila priljubljena, vsaj pri tako imenovanih merodajnih krogih, ki so se bali njenega radikalizma. Stranka pa je gotovo najresnejša, najmodernejša, pa tudi zelo borbena in samozavestna. Ker trdo veruje v svojo bodočnost, nima veselja za razne koncentracijske ter koalicijske načrte, marveč zahteva, naj se njej sami izročijo vlada. Z njo je zvezana tudi romunska socijalistična stranka, kar pa ima bolj moralen kot faktičen pomen, ker so socijalisti v Romuniji zelo slabi.

Na sredi med tema dvema taboroma se nahajajo ostali politiki Averescu, Jorga, Lupu in kar je še sličnih imen. To so danes generali brez vojske; Bratianove volitve so njihove stranke ne samo decimirale marveč naravnost uničile. Po pravih parlamentarnih običajih bi bile te osebnosti izločene iz območja političnih kombinacij. Romunska specijaliteta pa je, da stvar ni takšna. V Romuniji je marveč praksa, da oni politiki, ki dobijo volilni mandat, tako rekoč čez noč zbero zopet svoje «pristaše», in da jim volilni dan prinese zadostno večino. To je posebno sedaj potrebno naglasiti, zakaj prav mogoče je, da eden od njih dobi mandat ter da organizira koalicijsko vlado. Ako bi ta hotela delati s parlamentom, bi se morala nekaj časa še opirati na liberalne. Profesor Jorga bi sicer manj prihajal v poštev za vodilno vlogo, ker je znan kot pristaš bivšega prestolonaslednika Karla. Lupu ima za seboj del erdeljskih Romunov, in sicer pravoslavne ter je svoj čas delal skupno z narodno stranko; ta moment njegovo ceno gotovo za precej dvigne. Pred vsem pa je gotovo, da bodo ti možje bodisi za koncentracijsko kakor tudi za koalicijsko vlado, ker morejo v takem slučaju računati v bodoče na volilni mandat, kar je izhodišče njihove kalkulacije.

Prognoza za rešitev vladne krize je tedaj dosti težavna. Neposrednih volitev, ki so kardinalna zahteva nacionalnih zarisanstov, bržkone tudi londonski poslanik Titulescu ne bo nasvetoval. Možna bi bila tedaj nekaka prehodna vlada, ki bi morala ostati vsaj v rahlem soglasju z liberalci, a hkrati v nasprotju z nacionalnimi kmeti. Toda to bi ne bilo v skladu z uvodoma označenimi vzroki krize. Zato je treba počakati, kaj se doseže v pogajanjih po Titulescovev prihod.

Fašisti se boje razkritij dr. Behouneka

Praga, 8. nov. d. Kakor javljajo listi, je profesor Behounek, ki je zadnje dni imel v Berlinu in Hamburgu predavanje o polarni ekspedicijski generala Nobila, dobil na svojem potovanju na Dunaj, kamor je krenil na predavalni turneji, pretila pisma italijanskih fašistov, v katerih ga svarijo, naj opusti nadaljevanje svojih predavanj.

Drobiz z vseh strani

Rim, 8. novembra s. Kakor javljajo iz Rietija je umrl znan baritonist Battistini.

Stockholm, 8. novembra (be.) Tu je zavladal hud mraz. Toplotne je padel na deset stopinj pod ničlo.

Berlin, 8. novembra (be.) Danes je bila otvorjena z rekordno udeležbo mednarodna motorna razstava.

London, 8. novembra (be.) V Scapflowu so potapljači dvignili največjo potopljeno nemško ladjo «Sevdlitz».

Lava uničuje mesta in vasi

Vulkan Etna še vedno neprestano bruhla ogromne mase lave, ki pokriva že vso pokrajino. — Grozna razdejanja

Catania, 8. nov. s. Glavni tok lave se je približal postaji v Mascari na 150 m. Zeleniški promet Catania-Messina se še vrši. Lava počasi prodira v smeri na Nunziato in Carrabbo. Mesto Mascari je popolnoma uničeno. Mestece, ki je šlo 10.000 prebivalcev, je lava popolnoma razdejala. Do zadnjega trenutka so se odigravali dramatični prizori. Po centihav vulkanologov je lava zadnje dni zalila približno 10 km. Prvotna hitrost od 270 do 300 m na uro se je zmanjšala danes na 30 m. Vendar pa se tok lave vedno bolj razširja. Nevarnost je še vedno zelo velika, ker bruhajo žrela neprestano velike množine lave. Poskušajo napraviti nasipe, da bi spravili tok lave na neobjudeno ozemlje ter na tak način rešili več manjših krajev vzdolž obale. Poskusi pa doslej niso uspeli, ker nasipi vsled velike vročine sproti razpadajo.

Catania, 8. nov. s. O katastrofi v Mascari javljajo še naslednje podrobnosti: Več je število prebivalstva, ki je kraj že zapustilo, se je kljub nevarnosti še enkrat vrnilo v mestece, ker so rajši hoteli poginiti v svojih domovih, kakor preživeti to veliko nesrečo v kraju San Buco je lava obkolila kmeta, njegovega sina in zeta, ki so se vrnili, da bi spravili iz hiše še nekaj orodja. Ni bilo več mogoče jih rešiti. Tok lave se vedno bolj približuje železniški pro-

gi ter je samo še malo oddaljen od postaje v Mascari. Vlaki za enkrat še vozijo. Promet bo ustavljen še le tedaj, ko bo proga prekinjena. Železnica na Etno pa je popolnoma uničena.

Za kraje Fiume Freddo, Numerata in Carrabba je nevarnost vedno večja. Po mnenju vulkanologov bodo erupcije trajale še več tednov. Preden se bodo mase lave ohladile, bo trajalo mogoče še več let. Tako je bila lava od erupcije leta 1879. na nekaterih mestih vroča še leta 1911. Po podatkih, ki so jih dali vulkanologi, ki so prihiteli na lice mesta, pravijo, da so erupcije leta 1879. trajale več kot eno leto.

Prebivalstvo je ponoči mrzlično zapustilo ogrožene pokrajine. Arhiv mesta Mascari so še pravočasno spravili na varno. Erupcijsko delovanje Etna se očitno stopnjuje. Na Monte Stornello so se pojavila nova žrela. Dolina Pietro Fucile je od lave poplavljena. Železniška proga Messina - Catania je ogrožena, ravno tako tudi brzojavne in telefonske proge. Ako se bo erupcijsko delovanje vulkana nadaljevalo, bo Sicilija v kratkem odrezana od ostale Italije. Še sedaj pripravljajo zasilni ladijski promet. Minister za javna dela Giurati je v hidroplani prispel v kraje, ki so zadeti po katastrofi. V imenu vlade bo vodil rešilne in pomožne akcije.

Uspešno delo čsl. zunanjega ministrstva

Dr. Beneš o ciljih in uspehih svojega resora. — Z dosedanjimi rezultati je ČSR lahko zadovoljna

Praga, 8. novembra d. Na zadnji seji proračunskega odbora senata je zunanji minister dr. Beneš pri razpravi o proračunu zunanjega ministrstva odgovoril na kritiko posameznih govornikov in podal daljši eksponat o delovanju zunanjega ministrstva. Najprej se je zahvalil referentu dr. Karasu in senatorju Stodoli za priznanje glede proračuna zunanjega ministrstva. Referent dr. Karas je ugotovil stabilnost proračuna. Zunanje ministrstvo je nameravalo čim hitreje izgraditi zunanjo službo in za vse panoge najti gotovo normo. Pod vplivom sistema štedenja pa se je v proračunu marsikje šlo predaleč. Češkoslovaška zunanja služba je, kar se tiče plač, skoraj na zadnjem mestu celo med onimi državami, ki gotovo niso večje ali bogatejše kot Češkoslovaška.

Minister je nato govoril o poročevalski službi, o kateri se mora reči, da je bolj informacijska, kakor propagandna. Dejstvo je, da ima Češkoslovaška informacijska služba gotove podlage, ki jamčijo za uspeh službe, predvsem njena resničnost in korektnost, ki se varuje v vseh okoliščinah. Nikoli ta služba ni z nečestnimi sredstvi napadala nasprotnike. «Zavedamo se,» je dejal dr. Beneš, «da narodu nič bolj ne škoduje, kakor to, če se lastnemu narodu servirajo laži in ako se manevrira z neresnico. Dnevni pregledi o inozemskem časopisju, ki jih izda-

la zunanje ministrstvo, dokazujejo absolutno objektivnost, s katero hočemo pokazati kaj se piše o nas ugodnega in neugodnega». Minister dr. Beneš je povdarjal nadstrankarsko informacijsko službo ter naglasil, da zunanje ministrstvo ne pozna ne strank levice niti ne desnice, marveč samo interese države. Na zunaj pa moramo vedno predstavljati enoto in to je naša politika in naša propaganda. Mi ne delamo politike s tem, da izdajamo denar za podkupovanje.

Kar se tiče stroškov za Društvo narodov, izdaja ta institucija skupno približno 130 milijonov Kč. Od tega plača Češkoslovaška 30. del. Društvo narodov pripada sedaj 54 držav, med katerimi je ČSR v Evropi na devetem, med vsemi državami pa na 13 ali 14. mestu.

Minister dr. Beneš je povdarjal, da je uspešno ustvaril diplomatski uradniški kader, s katerim smo lahko zadovoljni in ki v inozemstvu dela čast češkoslovaški republiki.

Kar se tiče Rothermerjeve akcije je dr. Beneš mnenja, da se te zadeve ne sme ba gatelizirati, dasi je ta akcija ravno zaradi svoje notranje neresničnosti in neodkritosti srčnosti pred vsem svetom doživela polom. «Ne bomo vodili,» je dejal dr. Beneš, «lokalnih vojn, toda v primeru svetovnega konflikta bomo na svojem mestu.»

Novi zakon o državljanstvu

Te dni je bil v «Službenih Novinah» razglašen novi zakon o državljanstvu. Novi zakon je bil v strokovnem odboru Narodne skupščine predelan že spomladi potem pa so ga iz navidezno neumljivih razlogov zavlačevali in šele 21. septembra ga je dala vlada odobriti tudi v plenumu Narodne skupščine. Zaman pa je potem javnost pričakovala publikacije in s tem tudi uveljavljenja zakona. Potekel je september, prešel oktober in šele sedaj v novembru je sledila objava.

V tem času pa je bilo v ministru notranjih stvari rešeno zelo mnogo prošenj za državljanstvo. Mesto, da so publicirali zakon, ki urejuje vsa sporna vprašanja čele državljanstva ter avtomatično podeljuje državljanstvo zlasti vsem primorskim rojakom, ki so zanj prosili, so raje «česali take prošnje individualno. Znano je, da so se okrog podeljevanja državljanstva pletle najgrše korupcijske atere in da se je v državljanstvu vršila sramotna kupčija. S tem, da se je odlagala publikacija je sprejete zakona, se je splošno izžval vtis, da je bilo treba pozneje spraviti pod streho še razne «posle». Druge razlage za odlašanje javnost ni vedela najti, in mi priznavamo, da je tudi ne vemo.

Končno je sedaj zakon tu. O njem smo svoj čas že obširno govorili. Najaktualnejše so prehodne odredbe, ki določajo, koga je danes smatrati za državljana kraljevine SHS in ki urejujejo vprašanje državljanstva številnih naših rojakov, katerih domovinske obline so pripadle pod tuje države.

V naslednjem objavljamo najvažnejše točke novega zakona in prehodnih odredb:

Vsak državljan SHS mora imeti domovinsko pravico v eni občini naše države. Tudi državljan pridobije naše državljanstvo, če zahtevajo državljanstvo, če so stari 21 let in če so bivalni najmanj 10 let na ozemlju naše države, ako dokažejo odpuščanje dosedanjega državljanstva, ako so neoporečnega vedenja, ako lahko vzdržujejo sebe in družino in ako jim kaka občina kraljevine SHS zajamti sprejem v domovinsko zvezo. Osebe srbske, hrvatske in slovenske narodnosti morejo dobiti naše državljanstvo, ako so bile rojene ali vsaj tri leta nastanjene v neki občini na našem ozemlju.

Prošnje za pridobitev državljanstva se vlagajo pri upravnih oblastih I. stopnje. Naš državljan, ki trdnino biva izven našega ozemlja ter 30 let po končanem 21. letu ni izpolnjeval nobenih obveznosti napram domovini, preneha biti državljan naše kraljevine. Z močjo vija s tujim državljanom izgubi naša državljanstva državljanstvo, razen v primeru, ako po predpisih zakona moreže domovine ni pridobila njegovega državljanstva in če si je od porok izrecno pridržala naše državljanstvo. Državljanstvo izgube oni, ki so brez dovoljenja oblasti stopili v vojaško ali civilno državno službo tuje države ter ostali v nji kljub pozivu našega notranjega ministrstva.

Prehodne določbe ugotavljajo, da se smatrajo z uveljavljenjem novega zakona za naše državljane vsi oni, ki so po rodu in jeziku Srbi, Hrvati ali Slovenci in izpolnjujejo pogoje iz § 12., točka 2., 5., 6. ter so do uveljavljenja novega zakona zaprosili pri pri-

stojnih oblasteh za naše državljanstvo. Enako pridobe avtomatično jugoslovensko državljanstvo oni, ki so po rodu in jeziku Slovani in so nastanjeni na našem ozemlju stalno najmanj 20 let ter so do uveljavljenja novega zakona zaprosili za naše državljanstvo, nadalje oni, ki so po rodu in jeziku Slovani, ki so zaprosili za naše državljanstvo, se nahajajo v državni službi ali so pa bili po ujedinenju najmanj dve leti v državni službi ter so nastanjeni najmanj 5 let na našem ozemlju; dalje oni, ki so dne 1. decembra 1918 imeli domovinsko pravico v neki občini, ki ni prišla v sestavo naše kraljevine, vendar pa so bili v službi na našem ozemlju pri prometnih podjetjih ter drugih javnih ustanovah, ki so bile pozneje prevzete od države, če so do uveljavljenja novega zakona zaprosili za naše državljanstvo.

Za izdajo spričevala o državljanstvu je treba v roku enega leta predložiti upravni oblasti I. stopnje dokaze, da so izpolnjeni predpisani pogoji. Oni, ki v tem času niso predložili dokazov upravni oblasti I. stopnje, se smatrajo, kakor da našega državljanstva sploh ne zahtevajo.

Skupščinski odbori

Beograd, 8. novembra p. Popoldne je imel sejo večeraj izvoljeni skupščinski odbor za prenos zakonskega osnutka o javnih gradninih v pisanih pokrajnah. Osnetek je bil v načelu sprejet. Jutri bo odbor začel s podrobno debato.

Skoro istočasno se je vršila seja odbora za prenos zakona o katastru, ki je bil večeraj sprejet v načelu. Odbor je sprejel v specialni debati uvodni del zakonskega načrta do 37. čl. Jutri bo odbor nadaljeval specialno razpravo.

Škrlatinka v Zagrebu

Vse osnovne šole zaprte
Zagreb, 8. novembra n. Zaradi širjenja škrlatice se je vršila danes konferenca zdravnikov in zastopnikov oblasti. Sklenjeno je bilo, da se bo jutri vršila posebna seja razširjenega mestnega sanitetnega odbora za pobijanje kužnih bolezni. Zaradi nevarnosti še večjega razširjenja škrlatike bodo zaprli vse osnovne šole v Zagrebu ter vse I. in II. razrede srednjih šol za dobo 4 tednov. V tem času bodo šolske prostore temeljito očistili in razkužili.

Dva monitorja v Sisku

Sisak, 8. novembra, n. Danes sta semkaj priplula dva naša največja monitorja «Vardar» in «Drava», ki imata vsak po 7 težkih topov in 70 mož. Tekom dneva si je monitorja ogledovalo meščanstvo, jutri pa si ju bo ogledala šolska mladina, ker se zelo redkokdaj zgodi, da bi prišlo naše rečno brodograd tako daleč navzgor po Savi. Bilo je to mogoče le zato, ker je Sava sedaj zelo narasla.

Hmeljski trg

Zatec, 8. novembra h. Zmerno povpraševanje na deželi. V mestu Zatec slaboten promet. Neupravnost cene 1650 do 2050 Kč.

Naši kraji in ljudje

Obrtništvo protestira proti oblastnemu proračunu

Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani je vložila včeraj pri predsedstvu ljubljanske občastne skupščine protest proti oblastnemu proračunu, ki jako občutno obremenjuje tudi naše obrtništvo.

Oblastna skupščina je v svojem proračunu naložila 30% oblastno dajatev na državnemu davku na dohodek od podjetij, obratov in poklicov. Ta davek nadomešča dejansko dohodnino, na katero se nikdar niso nalagale avtonomne doklade. Obrtni davek je za obrtništvo že itak previsok, ker je uvrščen v kategorije, v katere spadajo tudi drugi, gnojni mnogo bolj stojičji sloji, nego le obrtništvo.

V svoji spomenci ugovarja Zveza tudi proti 30% oblastni dajatev na službeni davek, ki je dejansko istotako le dohodnina. Ponovno je izrazila svoj protest proti oblastni taksi na motorna vozila in oblasti trošarin na potrošni premoži.

V spomenci se je zavzela tudi za obrtno nadaljevalno šolstvo zaradi nezadostne podpore od strani državne uprave, ograženo v svojem obstoju. Obrtno nadaljevalno šolstvo je za razvoj obrta največje pomena in zasluži upoštevanje kakor ostalo šolstvo. Zveza apelira na oblastno skupščino, da zagotovi obstoj obrtno nadaljevalnih šol z redno, vsakoletno, najmanj 30% subvencijo k celotnemu proračunu.

Proti oblastnim davčinam je vložil protest tudi Vrhovni obrtniški svet.

Niško pismo

Niš, v novembru. Vožnja iz Ljubljane do Niše traja osamajst ur. Najbolje je potovati zjutraj z brzovlakom iz Ljubljane, zvečer si v Beogradu in proti polnoči odjadra proti Lugu. Niš je zelo zanimivo mesto in se lepo razvija. Ravno te dni so praznovali Nišlije 50-letnico osvoboditve izpod turškega jarma. Sledovi turškega gospodarstva se še poznajo. Muslimanske bule hodijo še v hlačnih krilih, starci še ovijajo turbanje okoli glave, moderna mladina pa je zamenjala tipične fese s francoskimi baretii. Šolstvo je v Nišu zelo razvito. Sama gimnazija ima 800 gojencev, dalje je tu učiteljska, ženska obrtna šola, ženska gimnazija itd. Vse študira, študira.

Živahna kupčija se začne na trgu že s prvo zoro. Ravno sedaj je videti ogromne množice prelepega grozdiča, ki se prodaja po tri dinarje kg. Sam sladkor ga je. Kako rad bi ga privoščil ljubljancem vsaj en vagon po tej ceni. Krasne, debele kutine so tudi po 3 Din in pravilo, da so drage. Češnje so bile po 80 Din 100 kg. paprike 100 komadov za en dinar. Da ne bo pomote, ponavljam še enkrat, da sto komadov za dinar. Meso je poceni. Najdražje je po 12 Din in to goveje ali prašičje. Dobi se pa tudi za kovača kilo. Purni so po 30 Din. piščanci par 15 do 20 Din. Mošt je prvovrsten po 5 Din liter in to po gostilnah. Škoda, da ni značilni promet je bolj razvit, ker potem bi naše gosposdinje sigurno raje hodile v Niš na trg. Niški »vavdarji« so res mnogo boljši kakor ljubljanski. V Crvenem krstu pri Nišu bo skoraj gotova velikanska tovarna duhana. Če bo pa monopolska uprava duhanu duhan producentom tako kakor splošno, se pridelavane ne bo izplačalo in bo potreben import od zunaj. Značilna za tukajšnje razmere je naslednja epizoda:

Pridem v trafiko — vprašam, če imajo znamke. »Ima, je bil kratek odgovor. »Daj, te mi 10 komadov!« Nema toliko — dva tri komada samo! Ali dedec ima znamk par sto. Ko ga vprašam, zakaj jih ne da, ko jih vendar kot prodajalec poštnih vrednotnic mora imeti za vsakogar, se odreže: »Imam za onoga, koji kupi kod mene karte.

Samo še danes ob 4. in pol 6. uri

KALVARIJA zabranjene ljubavi

Film o brezvestnem zapeljevanju nezakonskih deklet. Muke in trpljenje nezakonske matere.

Popolnoma novo! Mladini prepovedano!

Jutri velika slavnostna premijera

velefilma bajnega vzhodnega čara

Zajnosti Orienta

Telef. 2124 ELITNI KINO MATICA

Neću, da radim džabe (zastonj) za državo!...

Družabno življenje je precej razvito v Nišu. Zlasti krepak je Sokol. Ima krasno sokolsko z veliko odmor, galerijo, kopalnico itd. Načelnik društva je z. Tomažič, telovadni učitelj, doma iz Postojne. Kraševce je še več v Nišu in drugih naših rojakov tudi. Nišlije so dobrodušni ljudje in dobri družabniki, vajeni starega patriarhalnega reda in običajev. Na dobro tedežo in plačo dosti dajo in radi sprejemajo goste in vračajo vizite. Pri bolj natančnem opazovanju vidimo, da je svet precej mešan. Poleg najlažjega srbskega življa je precej židov, ki imajo prav čeden tempelj, nekaj Turkov, ki imajo tudi svojo lično mošejo. In Grkov ali čimcarjev ter nekaj malega Bolgarov. Zanimive prikazni so cigani. Eni s fesi, drugi s šajkačami. tretji v kmečkih oblekah, četrti v oblekah zapadnih krojev. Opravljajo posle pometačev, konjederce in nosačev. Kot legitimacija za ta obrt jim služi razcefrana okoli pasu po vrhu sukniča prepasana vrva. Za enega »kovača« prenašajo gore tovorov. Fljaker je prepelje s priljago vred na odkazano mesto zopet za »banko« (10 Din) Kakor vidimo, je kovač odlična in upoštevana enota, dočim se pri nas namrdne že skoraj vsak solarček. Če mu ponudiš kovača. Ljudje čutijo, da dobiva denar vrednost in zato stiskajo. Bank je »na pretek« tudi v Nišu.

Okolica je zelo lepa. Nizek valovit svet. posejan z ličnimi seli, spominja precej na metliško okolico. Kmečki svet je priden in varčen. V občevanju je živahen. Narodna noša izginja. Ženska noša je precej okorna in spominja s pripetimi črnimi »repki« na naglavnih robcih še malo na turško gosposdarstvo. Moški svet je bolj nizek, vendar pa čvrst in zelo živahen. Bradatih dedcev je videti mnogo. Najlešje brade pa nosijo častitljivi pravoslavni popje, ki so zlasti starejši zelo podobni Miklavžem. Posebno pojavljajo tvori miško groblje ali pokopališče. Zelo prostrano in le lepo urejeno. Pri Srbih je sploh ena najlepših navad, da se obočinim posveča mnogo pijetete. Spomenikov je mnogo in med temi nekaj zelo lepih, ki bi jih človek res ne pričakoval po teh krajih. Zelo obsežno je vojaško pokopališče, kjer spijo svoj večni san avstrijski, nemški in madžarski vojak. Nemški grobovi so lepo urejeni. Vsi imajo enake betonaste spomenike, ki stoje in »Reih« und »Glieb«. kakor nekdanja pruska garda. Ravno na Vse svete sem opazil pred velikim, masivnim spomenikom mrtvih tujih vojakov našega častnika, ki je prižgal sveče za dušni mir svojih bivših smrtnih sovražnikov in tako pokazal da preko groba utone sovraštvo in se izpremeni v prijateljstvo.

Letošnje štetje grobov

Koliko jih je bilo? Namreč tistih, ki so ob letošnjih Vseh svetih posetili grobove na naših ljubljanskih pokopališčih? Društvo »Skrb za mladino«, ki je tudi letos za Vse svete pod naslovom »štetje posetnikov grobov« s posebnimi nabiralniki nabiralo darove — po eno novčnico — v svoje družbene namene (za zgradbo Dečjega doma v Aleksandrovi na otoku Krku), je ugotovilo, da je posetilo obse ljubljanskih pokopališč in štepanjski skupal okoli 35.000 ljudi kljub skrajno slabemu vremenu. Darovalce pa je bilo vseh skupaj 22.298, ki so darovali »Skrbi za mladino« 8.027,30 Din in se po posameznih pokopališčih dele takole:

Sv. Križ 17.919 darovalcev s 5.952,70 Din. Sv. Krištof 3.873 s 1.802,70 Din in Štepanj vas 506 darovalcev s 272,30 Din. Gmoini uspeh te akcije je bil letos znatno slabši od lanskega, čemer je pač vzrok dejstvo, da si občinstvo zaradi vedno se slabšajočih življenjskih razmer tudi v dobrodelnosti nalaga varčnost.

Vsekakor pa se »Skrb za mladino«, ki je vsakomur hvalažna za najmanjši dar, najpriljubnejše zahvaljuje vsem darovalcem in jih prosi, da si tudi za bodočnost ohranijo svojo naklonenost. Obenem pa opozarja vse in vsakogar, da priredi skupno s prostevnim društvom »Soča« v soboto 10. t. m. v Mestnem domu »Martinov večer«, čigar čisti dobiček je namenjen obojnim društvenim prostevnim in dobrodelnim smotrom. Prireditev se bo vršila brez vstopnine, spored bo zelo mikaven in preskrbljeno bo kar najbolje za vse, kar je običajno in neobičajno pri takih prireditvah. Zato upata obe društvi da bo občinstvo počastilo njun »Martinov večer« s kar najobilnejšo udeležbo.

Revolucija zaradi mode v Beogradu

Dočim pričenaajo pri nas klerikalni žolniki učiteljcem predpisovati opsnike, dolga krila, dolge rokave in celo tudi barvo blaga, so nekateri beograjski profesorji začeli dajati gimnazistkam temeljite lek-

cije glede lepoticenja. Glavno akcijo je pokrenil ravnatelj beograjske ženske gimnazije g. Rista Karliković. Silno ostro je nastopil proti učenkam, ki se oblačijo po najnovejši modi, brijejo obrvi, škinkajo lica in kratkoma posnemajo dame z zapada. Zagrozil je z najostrejšimi ukrepi, pa celo z izključitvijo iz zavoda. Njegovemu zgledu bodo sledili ravnatelji ostalih zavodov v Beogradu in provinci.

Ta nenadna strogost in prepoved modernih toalet in kosmetike je med ženskimi dijaštvom v Beogradu seveda povzročila popolno revolucijo. Da se čuje tudi druga plat zvona, so začele beograjske novine objavljati dopise gimnazistik, ki hudo jadicujejo in obenem prav temperamentno nastopajo za svoje — »pravice«.

Gospod direktor — piše ena izmed teh vztrajnih kratkokrič — Vi ste se zapoznili za deset let. Ne morem razumeti, zakaj naj bi po Vašem prepričanju bile gimnazistke najprej devojke. Iskreno priznam, da je za nas dekleta dober ženin ravno tako važen, če ne še bolj, kakor sprječevalo o maturi. Do 20 leta smo v gimnaziji. Otroki, ki se do 7. leta ne navadi umivati zob in ušes, ostane zaničen vekomaj. Dekle, ki se v 20. letu ne zna primeru opraviiti, ostane monstvom do smrti.

Tako se je torej začela razvijati bitka med beograjskimi profesorji in učenkami, ki obeta postati grozovitja, če se vanjo vmešajo moderne matere. Vsa sreča tudi v tem pogledu, da imamo za ministra policije duhovnika dr. Korošca.

Panika v potniškem vlaku

Kakor poročajo iz Subotice, je v torek popoldne v nekem vagonu potniškega vlaka, ki je iz Velikega Bečkereka vozil proti Subotici izbruhnil požar, ki je med potniki povzročil veliko paniko. Neka ženska je imela veliko steklenico špirta, ki jo je postavila pod klop. Steklenica se je slučajno razbila in špirit se je razlil po tleh.

Medtem je neki potnik vrgel ostanek gorčice cigarete na tla. V trenutku je bil ves kupa v plamenu. Med potniki je zavladala blazna zmeda. Nekateri so hoteli ustaviti vlak in so potegnili zavoro, ki pa ni funkcionirala. Neki potnik je začel streljati, naker je strojevodja ustavil vlak. Neka dama je skočila iz drvečega vlaka in se težko poškodovala. Goreči vagon je bil izločen iz kompozicije, naker je vlak nadaljeval vožnjo v Subotico.

Grozna rodbinska drama

Strahovit zločin so te dni odkrili v selu Bogumilju pri Velesu. Ovčarski psi so izbrskali iz zemlje nekoliko človeških kosti. Najdba je bila prijavljena orožnikom, ki so odkrili grozen zločin. Bile so to kosti Petra Boškovića, njegove žene Ane in 5-letnega sinka Gjorgija, ki sta jih na zverski način ubila lastni oče Atanač in njegov najmlajši sin Dimitrije.

Sin Dimitrije je je več let klatil po svetu, se v Beogradu oženil z neko Nanko ter se pozneje z ženo in petletnim sinkom Gjorgjem vrnil domov. Da bi ohranil svoje posestvo, sta se oče in sin Dimitrije dogovorila, da pokolijeta vso rodbino sinka Petra. Dogovorjeno, storjeno. S sekiro sta pobila vso rodbino, trupla pa pomoči zapopala v gozdu. Sosedom sta rekla, da je Peter z rodbino odšel neznanomkam. Leto dni je zločin ostal neodkrit. Sedaj pa so izkopane kosti razgrnile kopreno strašno tajno. Krivca sta že v rokah pravice.

Rabijaten samomorilski kandidat

Celje, 8. novembra. Ko je bilo snoči življenje na celjskih ulicah še prav živahno, se je raznesla po mestu alarmantna vest, da je pravkar ustrelil v mestnem narku neki mladenič. Medtem pa je že prineslo nekaj članov reševalnega društva v vežo mestnega magistrata samomorilskega kandidata. V katerem so spoznali številni navzoči 15letnega mesarskega pomočnika Bernarda iz ulice Kralja Petra.

Bernard se je podal v pijanem stanju v park, kjer je sedel na klopi v bližini Natekove gostilne. Okrog 19.45 je fant na lepem potegnil iz žepa revolver in ga nameril z desnico v levo stran prsi. V naslednjem trenutku se je že razlegel po tih breški okolici močan pik, ki je privabil stražnika. Samomorilec je našel stražnik valjajočega se na tleh poleg klopi in obupno stokajočega. Stražnik je hotel fantu pomagati, da ga čim prej spravi v bolnico, toda Bernard je postal rabijaten. Postavil se je v bran bivanje brajalo in grizol. Stražnik ga seveda ni mogel spraviti nikamor. Šele, ko so prispeli na pomoč 4 člani gasilnega in reševalnega društva in še 2 stražnika, se je končno posrečilo z združenimi močmi in z največjim naporom prenesti besnega kandidata v bolnico.

didata smrti na mestni magistrat, kjer so ga naložili na ročni reševalni vozček in ga odpeljali v javno bolnico Kljub temu, da je bil po vsem telesu trdno privezan na vozček, je domala ušel z njega.

V bolnici so ugotovili, da Bernard nima smrtnih ran, temveč le malenkostno prasko. Kroglja ni imela toliko moči, da bi prodrla skozi obleko v trebušno votlino, zakaj fant se je mesto v višini srca zadel blizu želodca. V žepu suknie so našli revolver prastarega tipa z dvema polnima in enim praznim nabojem. Vzrok poskušene samomora je iskati v totalni pijanosti in nesrečni ljubezni, zakaj dečko je vso pot med prevozom v bolnico med kletvinami vzdihoval o svojem dekletu. Ko so mladeža naveličanca življenja skopali v mrzli vodi, se je polakoma osvestil in umiril. Če bo zdrav in pameten, lahko živi še 100 let.

Pokvarjena kupčija pokvarjenega junaka

Novo mesto, 6. novembra. V tukajšnjih sodnih zaporih so shranili za varno okence 38letnega Jakoba Risa, ki je že dvajsetkrat užival gostoljubje državnega erarja: enkrat je sedel kar pet let. To pot ima podjetni Jakob na vesti tute kolo, morda pa še kaj drugega. Pred dnevi se je zadrževal v okolici ljubke Sordražice. Ko je naveličan peščenja na lepem zagledal pred hišo nekega sodrškega mizarja skoro novo kolo, je skočil nani in pognal po blatni cesti. Krepko se je upiral v pedale in mislil na lepe stotake, ki jih bo skupil.

V neki lihtski gostilni je prisedel k trem mladeničem Barantam se je pričelo. Jaka je trdil da je brezposeln, da mu je pošel denar in bi rad orodilo kolo, ki mu je po slabih cestah odveč. Blizu 2000 Din vredno kolo so končno ocenili na 800 Din.

Ko pa si je Jaka že mel roke v mislih na dobro kupčijo in so fantje naročili šefan vina za »liko«, se je potepu na lepem stemnilo pred očmi: pred njim sta stala dva orožnika. Jaka se je trdovratno upiral njunemu pozivu, zatrjujoč, da je poštenjak s kolesom vred. Toda vse ni nič pomagalo. Moral je v luknjo, sumljivo kolo pa v šrambo. Drugi dan, ko je poslala ljubljanska policija informacije o Jakobovem burnem življenju in o njegovih 23 preostanih kazni, so odpeljali lihtski orožniki Jakoba v novomeški zapor, ker imajo z njim tu še neke neporavnane račune.

O Jakobu Risu je znano, da se je šele po svetovni vojni sprijel. Kot mlad fant se je posvetil vojaškemu stanu in je napredoval do narednika. Bil je za hrabrost večkrat odlikovan in se je udeležil tudi koroške ofenzive, kjer je prejel medaljo Miloša Obilića. Pozneje je zašel v slabo družbo in ima od tedaj venomer posla s sodnijo.

Rohneči berač France

Ljubljana, 8. novembra. Berač France je kolovratil okrog po deželi in mestih cele mesece. Nabral je nekaj drobca in se včeraj pojavil v Šiški. Se vsedel v znano gostilnico in začel premišljevat, kaj naj počne v umazanem jenskem vremenu, ko so ljudje slabe volje in jih mineva vsako sočutje do sitnih beračev. Pri vinu se je menda zatopil v svojo davno preteklost, ko je preživljal lepše dni in zapovedoval drugim. Svojičas je igral ekonom na velikem posestvu neke na Stajerskem in imponiral lepim dekletom. Pa se je jel zdaj nasmihati še on in skušal imponirati zali gostilničarki. Toda ona ni imela nikakega umevanja za beračovo razpoloženje.

Naročil je France drugi četr, ga izpil na dušek in pričel s samogovori. Vmes se je pridno nalival ter postal od ure do ure zgovornejši. Plačeval je sproti in trebil iz žepa kovača za kovačem. Do večera je izpraznil kakih osem četrtink, pa zahteval še deveto. Poskušal je nekatkrat vstati izza mize, toda stare noge so odpovedale. Slednjič se je vendarle postavil pokonci in se zasukal na sredo sobe. Skušal je prijeti gostilničarko okrog pasu, a videč njen odpor, je resignirano obrnil oči stran in samo še zahteval vina. Pa še v tem se je zmotil, kajti gostilničarka je menila, da je pač že skrajni čas, da se nadležni berač odpravi iz njene hiše.

Tedaj je France zarjul, da se ga je gostilničarka za hip prestrašila. Zagrozil je, naj se je boji beračev, ki jih noče postreči. Nato se je parkrat zanihal po sobi in se prerinil pri vratih na cesto. Zibal se je naprej proti mestu in zavil zopet žepov v prvo gostilnico. Tam je pričel s čaranjem in zahvalil ljudi, ki so mu plačali nekaj kozarčkov. Končno je France dozdevno onemogel, dokler ni nenadoma pričel kričati, da je okraden in da ga je osmukala zala gostilničarka, pri kateri se je mudil. Ljudje so seveda strmeli in Francetu skoro verjeli.

Berač se je obnašal kakor pobesnel, ko je razodeval strmečim poslušalcem, da so »birtne« največja nesreča mladih in starih. Tako ga je trla jeza, da se je vrnil zopet nazaj v prvo gostilno in nahučil gostilničarko, da mu je ukradla 150 Din. Ker

na svoje oči. In skrbite zato, da bo vaše stanovanje imelo vedno dnevno svetlobo. Usled tega zahtevajte ali brezplačni njen opis pri generalnem zastopstvu ALADIN svetilke Berzel d. d. Subotica, in Vi se boste jarko pre pričali da ista pri 94% zraku in 6% petroleju daje močno snežno belo dnevno svetlobo od 80 sveč. Radi tega je svetloba ALADIN-Svetilke trikrat močnejša od vseh drugih svetilk.

ALADIN-Svetilka je edina svetilka, ki je higienična gori brez smradu, dima in saj, daje enakomerno in stalno svetlobo, ne eksplodira, gori brez šuma in pumpati ni potrebno, je proti požaru zavarovana in se je lahko upotrebi brez vsake nevarnosti. Postopanje ž njo je zelo enostavno in upotreba gorivih snovi je malenkostna.

Zahtevajte povsod in samo original ALADIN-Svetilke.

mu je odgovarjal samo pomfiovalen smeh gostilničarke, se je France vrnil na cesto in pozval stražnika ter povzročil tak kraval, da je prihrumelo skupaj pol Šiske. Končno je moral po Francetu pozvati stražnik aretirati njega samega. Utrueni berač je še slovesno proglasil vse ljudi za norce, nato pa se odzidal pod vodstvom stražnikove desnice v policijski zapor.

Sokol

Sokolsko gledališče v Radovljici

Po zelo plodoviti lansk seziji je tudi letošnja sezija pričela jako dostojno in mnogo obetljivo. Glavni dogodke pretečene sezone je bila petdesetletnica pesnika Otona Župančiča z uprizoritvijo »Veronike Deseniške«, domača drama je bila zastopana s premiero Špeticvega »Patra Anzelma«, med tujimi deli je omeniti Jeronimovega »Tujca«. Največkrat pa je šla čez oder opereta »Veseli kmetič«, s katero je naš oder tudi gostoval z velikim uspehom v Kranju.

Sedem mesecev se je marljivo delalo in sedaj po parnemesečnem oddihu zopet s svežimi močmi pričelo. Takoj v pričetku sezone se je opazilo veselo razpoloženje sodelujočih, ki je tudi pripomoglo k lepemu uspehu prve letošnje predstave. Zdržili so se trije faktorji: godba, pevski zbor in oder. Tesnemu skupnemu delovanju je pripisoval harmonijo, s katero je šel čez naš oder Raimundov »Zapravljenec« v Ogrinjevo, seveda popravljenem prevodu Občinstvo je pokazalo, da mu baki komadi izredno ugajajo: vse je v njih, veselje, tragika, vsakdanji realizem in pestra pravilnost. Zato pa hvalnega aplavza ni manjkalo. Pozabiti pa ne smemo našega mladega baleta, ki se nam je prvič predstavil na oderu in upamo, da ga vidimo kmalu spet. Opazili smo tudi nekaj novih moči, ki jim manjka še poguma in rutine, kar si bodo priborile z vztrajnim delom in učenjem. S pričetkom smo lahko pravi zadovoljni.

Kakor nam javljajo gledališki listi, se uprizori na Martinovo nedeljo grozok Manice Komarove »Prisega o polnoči«. Našo marljivo pisateljico pač poznamo iz njenih pripravljenih spisov. Sedaj pa se je potkusila v dramo in našemu oderu je uspelo dobiti njeno delo za prvo uprizoritev. Snov izgre je vzeta iz kmečkega življenja. Manica pozna kmeta, ker je sama zrastle med njimi; zato so njeni tipi prav izborno risani. Med te kmete pa se je vrnil cigani, ki je prinesel nesrečo, kakor pravi Meta v zadnjem delanju. Ni, da bi razlagala tu vsebino, ker bi to utegnilo škodovati zanimanju, rečemo pa lahko, da je izra izborna kmečka zgodba, pomešana z romantično ciganskim življenjem. Komad kakor nalašč za naše občinstvo. O predstavi bomo poročali.

DIŠAVE SLON

Kulturni pregled

Narodno gledališče v Ljubljani

Ljubljanska drama. Zabeleto ob 8. zvečer.

Petek 9.: Zaprtlo.

Sobota 10.: Zupan Stilmundski. Dijaška predstava po znanih cenah. Izven. — Ob 20. Dobri vojak Svejk. Izven.

Nedelja 11.: Ob 15. popoldne: Modri osliček. Misko. Izven. — Ob 20. zvečer: Kukuli. Izven.

Ljubljanska opera. Zabeleto ob pol 8. zvečer.

Petek 9.: Oedip rex. Iz komične opere. Prem. abnoma.

Sobota 10.: Boccaccio. opereta. Izven.

Nedelja 11.: Trubadur. Izven.

Šentjakovski gledališki oder. Zabeleto ob 20. uri.

Sobota. 10. novembra »Carodej«.

Nedelja. 11. novembra »Carodej«.

Mariborsko gledališče. Zabeleto ob 20. uri.

Petek 9.: Zaprtlo.

Sobota 10.: Ob 20. »Thérèse Raquin«. B. Ku-

poni. — Zadajkrat

Mestno gledališče v Celju

Sreda 14. nov. ob 20.: »Geisac«. Gostovanje mariborskega Narodnega gledališča. Ope-

retne cene.

znani in na letošnjem svojem koncertu nastopi zbor nekako v novi formi številno močnejši in tehnično brez dvoma dovršnejši, saj se je dalj časa pripravljali za svoja dva nastopa v nedeljo, 11. in ponedeljek 12. t. m. Bogati program in sodelovanje solista Julija Beletta nam jamčita bogat užitek. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni.

Dve premijeri v ljubljanski operi. Danes, v petek vprižori naša opera dvoje novih opernih del: Stravinskoga »Oedipus rex« ter Osterdevo »Iz komične opere«. »Oedipus rex« je povsem moderno oratorijsko delo, ki stavi na vse izvajalce in posebno tudi na gledališki zbor velike in težke zahteve. Opera je pisana nekako oratorijsko in se poje v latinskem jeziku. Osterdeva enodejanka pa je komična stvar z zelo veselo in izrazito glasbo. Za premijerji obeh del vlada pri nas veliko zanimanje. Predstava se vrši za premierski abonma.

Nocojšnji violinski koncert v Filharmoniji. Danes v petek, 9. ob pol 9. uri zvečer se vrši v Filharmonični dvorani violinski koncert violinskega virtuza Vlastimira Ječiča s sledečim sporedom: Corelli: Sonata. Cui: Orientalka. Dohnani: Allegro. Bach: Koncert v a-molu; Schubert: Uspavanka; Sarasate: Ciganske melodije. Kubelik: Salto mortale. Pri klavirju kapelnik Balata. Občinstvo opozarjamo na prvi nastop srbskega violinista v Ljubljani. G. Ječič je bil gojenec praškega in pariškega konservatorija ter ima dobro violinsko tehniko. Dosedaj je nastopal na raznih koncertih v naši državi in izven njenih mej, pri nas na češki proslavi

in v ljubljanskem radiu. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni in na večer koncerta v vestibulu Filharmoničnega poslopija.

Literarni večer ge. Vike Podgorske, prvakine zagrebške drame bo v Mariboru v petek, 9. novembra ob 20. Odlična umetnica je pričela na mariborskem oderu svojo gledališko pot, ki jo je peljala z veliko naglo na najodličnejše mesto zagrebške drame. V njenih rokah ležijo kreacije najtežjih vlog in vsa kritika si je edina v priznanju njenega velikega talenta. Večer je posvečen odličnim pesnitvam Slovencev, Srbov in Hrvatov. Do besede pride proza in poezija. Slovence bosta predstavljala Cankar in Zupančič, Srbe Jakšič in Stanković, Hrvate pa Krljež, Begović in Domjančič. Večer priredi Ljudska univerza.

»On in njegova sestra« na mariborskem oderu. V nedeljo, 11. novembra zvečer se vprižori prvič v letošnji sezoni velezbavna burka »On in njegova sestra«, ki je že koncem lanske sezone žela salve smeha. Ker gre tudi nedeljska predstava v korist »Udruženja gledaliških igralcev«, se naproša mariborsko občinstvo, da napolni gledališče do zadnjega kotička in s tem tudi dejanski prispevka na pomoč organizaciji tako zelo ogroženega igralskega stanu.

Na ponedeljkovem koncertu »Ljubljanskega Zvona« bo pel za vse občinstvo g. operni pevec Betetto dva solospela prerano umrlega slovenskega skladatelja dr. Josipa Ipavca »Pomlad noč in v jutro«, ki doživita sploh prvo javno izvajanje. Nadaljni solospovi g. Betetta Pavšičeva »Urac (Nova

Muzika), St. Premrlvi »Čudeži« iz cikla 16 božičnih pesmi, ki v kratkem izide v skladateljevi samozaložbi in R. Savinova »Maskerade« so same novosti. Pri ljubljanskem pevca, ki si je izbral za svoj nastop izključno nove skladbe, bo na klavirju spremljal g. operni kapelnik Neffat. — Vstopnice v Matični knjigarni. — Preskrbite se jih v predprodaji!

Nageljni redci... Besedilo Iva Peruzija, za moški zbor z baritonom solom uglasbil Zorko Prelovec. Založilo pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Cena pri kupljeni partituri 5 Din; je jih kupi društvo za ves zbor je cena partituri le 2 Din. — Vsesoki pevna, melodijozna pesem, kakršne imajo naši pevci radi. Moškim zborom jo priporočamo v nakup in izvajanje!

Češka Filharmonija v Jugoslaviji. V času od 13. novembra do 25. novembra priredi priznana »Studentska Filharmonija« v Pragi, ki združuje najboljše glasbenike visokošolce v Pragi, s 70-članskim orkestrom veliko turnejo po Jugoslaviji. Koncerti prično v Novem Sadu in se vrše nato v Beogradu, Sarajevu, Dubrovniku, Splitu, Sibeniku, Zagrebu in dne 24. novembra v Ljubljani ter 25. novembra v Mariboru, kjer prireja koncert »Glasbena Matica«, kakor tudi v Ljubljani. Povsod vlada za koncert upravičeno veliko zanimanje. Koncerti se vrše v okrilju široko zasnovanih češkoslovaških proslav 10-

»TAJNOSTI ORIJENTA«

Največji in najčarnejši orijentalni film, ki se je kdaj snemal! Le najbujnejša in najdrznejša fantazija priznanega režiserja Aleksandra Volkova (umetnika, ki je ustvaril velefilm »Casanova«), je zamogla zamisliti kaj takega!

Jutri! Jutri! Jutri premijera! ELITNI KINO MATICA

Domače vesti

Denuncijanti danes in pred leti

Dva citata iz »Domoljuba«.
Leta 1911. je »Domoljub« (št. 12.) pisal takole:

»Jutro« v kasarnah. Kmečki fant, bivši vojak, ki se je povrnil minulo jesen na dopust, je prišel domov kot naročnik »Jutra«. Na vprašanja, kje je naredil znanje s tem listom, je odgovoril: »O, v kasarnah je bilo takega berila dosti!« Predzrak »Jutra« se presegla v resnici vse meje! Na kolodvor hodijo »živio« klicati kralju Petru, a isti čas razperegajo svoje mreže celo med cesarskimi fanti. In vlada? In vojaška oblast, ki mora gledati na to, da se protilavski duh v vojašnicah ne širi?

Tako so klerikali v Avstriji znali denuncirati jugoslovenske idealiste in list, ki se je, kakor današnje »Jutro«, boril za svobodo, resnico, pravico.

Kakor »Jutro« v svoji borbenosti, so si ostali »Domoljubovi« zvesti v denuncijantstvu in podlosti. Evo, namesto vsakega drugega dokazovanja citat iz najnovejše številke »Domoljuba«:

»Danes in pred leti. Ko so imeli dolga povojna leta pri nas žerjavovl komando, jim ni bil mar napredek državnega gospodarstva. Spravili so s svojo modrostjo državni voz na rob propada. Da zakrijejo svoje strašne grehe, so silili tedaj ljudi, da kriče: živio Jugoslavija, živio narodno edinstvo. Kdor si je upal povedati, da bi imela biti povojna leta čas resnega dela, ne pa življovpila, je bil tepen. Zdal, ko dr. Korosec rešuje po liberalnih zavoženem državnem gospodarstvu in je tudi Slovenija mnogo na boljšem kot je bila, pa Bog ne daj, da bi kdo zakričal živio država, ali pa še celo živio Belgrad. Po žerjavovli zahtevi bi morali vsi in vsehovod govoriti danes le o Punišu Račiću in pa nositi rože in sveče pred kip Račića, o katerem so žerjavovci s pučevci vred prvi pisali, da pri njem ni vse v redu...«

Slovenski duhovniki! Borite se ta teden za svoj vzorno dosledni »katoliški tisk!

»Življenje in svet« št. 19

Pravkar izšla številka te popularne revije objavlja na uvodnem mestu prevod madžarske novele »Stuča«. Članek »Največji ljubiteljski dar v Českoslovaški« nas seznaja z atraktivnim največjim sodobnega češkega pesnika. Ivo Zor piše o »Pravilnem dhanju in njega pomenu za zdravje«. Ad. E. Vz razpravlja o »Sugestiji in vzgoli«.

Ekspedicijsko na najvišjo planoto sveta, ki jo je organizirala ruska vlada, riše sestavek »Na strehi sveta«.

Nadaljni članek govori o »Dementu, čitju in hrepenenju človeške ničemnosti«.

»Vozili se bomo kakor bogovi« je naslov naslednjega sestavka, ki podaja vtise z mednarodne zrakovne razstave v Berlinu. Ob desetletnici boljševiške revolucije bo posebno zanimiva »Obiski v sovjetski tovarni gmnila«.

K. M. Stanjuković prispeva novelo »Jastrebova katastrofa«, povest starega mornarja, skladatelj Emil Adamič pa zaključuje svoj bogoslovski potopis »Od Ljubljane do Črnega morja«.

Naslova slika reprodukcija Vranglov otok, umetniška priloga pa je Ribnik v Tivolskem parku v Ljubljani.

»Življenje in svet« stane posamezna številka samo 2 Din.

Naiboli ugodno

nudi lesenska in zimska oblačila

J. Maček

specijalna konfekcija za gospode in deca
ALEKSANDROVA CESTA 12.

* Kraljica Marija odpotovala v London. Po vestih iz Pariza je naša kraljica predvčerajšnjim odpotovala v spremstvu dvorne dame gospe Hadžićev v London, kjer se bo mudila štiri do pet dni.

* Odgovorna shoda KDK. Nameravana shoda KDK v nedeljo 11. t. m. v Vuzenici in Prevaljah sta odročena na nedoločen čas.

* Imenovanje v železniški službi. Pri direkciji državnih železnic v Ljubljani sta imenovana: Ivan Zupanc za referenta za revizijo in oddajo blagajne komercialnega oddelka prometno - komercialnega oddelka, Adolf Hilmager pa za referenta za budget računskega oddelka splošnega oddelka železniške direkcije.

* Promocija. Na pariški Sorboni je položila profesorski izpit za francoski jezik s prav dobrim uspehom gđ. Milena Bunc iz Aleksandrova na Krku, hči našega uglednega šolnika, sreskega šol. nadzornika v pok. g. Ivana Bunca. Čestitamo!

* Bolgarsko odlikovanje našega Rdečega križa. Bolgarski Rdeči križ je v priznanje za storjene usluge ob priliki groznega potresa v Bolgariji odlikoval predsednika našega Rdečega križa g. Marka Leka s svojim najvišjim odlikovanjem — s velikim križcem, tajnika Nešića pa s malim križcem.

* Ekshumacija »Gorenjskega slavčar«. Truplo pokojnega skladatelja g. Försterja so te dni ekshumirali in ga prepeljali v Ljubljano, kjer bo počivalo na pokopališču pri Sv. Križu.

* V spomin skladateljem Vilharju in Novaku je pevsko društvo »Orančar« v Novi Gradski priredilo predvčerajšnjim pevski večer. O zaslužnim pokojnikom, zlasti o Franju Vilharju - Kalskemu je govoril društveni tajnik Vilko Vidmar, gozdarski nadsvetnik.

* Naši novi gojenci v inozemstvu. V ministrstvu prosvete sta bila po natečaju izbrana za gojenca v inozemstvu: za izpopolnitev v slikarstvu Hakija Kušenovič, učiteljskega v Sarajevu, za izpopolnitev v solopetju pa Katica Jovanovič, dijakinja glasbene akademije na Dunaju.

Damskih p ašcev

dunajskih in pariških modelov
elitna izbira

F. LUKIČ, Stritarjeva ul. 9.
Ceneje kot Dunaj - Pariz!

* JNAD »Triglava« v Zagrebu si je izvolilo za zimski semester naslednji odbor: predsednik Branko Lukman, podpredsednik Vlado Volavšek, I. tajnik Jože Gorčar, II. tajnik Stanko Tonec, blagajnik Dimitrij Rebec, I. knjižničar Danilo Brezovar, II. knjižničar Tone Jurkovič, arhivar Stane Paušič, gospodar Viktor Šuškovič, odbornik Janez Pucelj, revizorja: Franjo Sneider in Joško Zlauer.

* Iz Zveze bančnih uradnikov. Za 16. december je sklicana v Zagreb plenarna seja glavnega in kontrolnega odbora, na kateri bodo podana poročila o delovanju in pre-

»TAJNOSTI ORIJENTA«

Dežela čarobnih bajk in pravljic iz 1000 in ene noči.
Pravljicni princ naš rojak Svetislav Petrovič. — Hčerka sultana Shariha Agnes Petersen. — Sultanova favoritinja prelepa Marcella Alibani. Dvorni norec, astrologi, haremske lepote, maharadžje.

Jutri! Jutri! Jutri premijera! ELITNI KINO MATICA

moženju Zveze Obenem se bo prijavil material za kongres, na katerem se bo razpravljalo o poslabšanju službenih razmer in o veliki brezposelnosti med bančnim uradništvom.

* Izplačilo razlike državnim uslužbencem. Pred par meseci je že vlada obljubljala, da bo izplačala zvišničnični dolžno razliko, pa je ostala stvar še vedno le sama obljuba. Prosimo merodajne činitele, da se vendar za nas, reveže zavzamejo in pospešijo izplačilo, ki bi ga prav sedaj na zimo krvavo potrebovali. — Prizadeti.

* Iz »Uradnega lista«. »Uradni list« št. 105 z dne 8. tm. objavlja zakon o konvenciji za zaščito industrijske svojine, podpisani v Haagu 6. novemb. 1925, zakon o aranžmanu glede mednarodnega registriranja tovarniških in trgovinskih žigov, podpisani istega dne v Haagu, pravilnik k temu aranžmanu ter pravilnik trgovinskega ministra glede izpremembe navedbe z dne 7. februarja 1921 o postopanju pri zaščiti predmetov industrijske svojine na podlagi mednarodnih pogodb.

* Martinov večer Sokola na Viču se bo vršil v nedeljo 11. t. m. v Sokolskem domu na Viču. Spored je vložbahen Sodeloval bo moški zbor pevcev članov, ki bodo vprizorili humoristično pevsko sceno. Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina 6 Din.

* Končna rešitev zagrebške premoževne afera. Našim čitateljem je najbrže še v spominu znana premoževna afera pri direkciji železnic v Zagrebu. Glavna kontrola je na podlagi razsodbe državnega sveta in disciplinarnega sodišča zahtevala od obtožencev odškodnino v znesku 19 milijonov 767.321 Din. Skoda bi imeli poravnati direktor Dimitrije Jovanovič, načelnik Cvetkovič, uradnika Ivan Vojta in Kazimir Radošević, načelnika v prometnem ministrstvu Gijorgje Lazič in Kosta Gijorgjevič, inženjer Nijemčič ter uradnika Brkič in Severovič. Na redni seji je sedaj glavna kontrola odločila, da se vloži tožba za solidarno poravnavo škode v znesku 126.293 Din proti inženjerju Nijemčiču in uradni-

koma Brkiču in Severoviču, ki so bili člani komisije za prevzemanje premoga, ter da se v to svrhu zarubi njihova imovina in njihova plača, ostali obtoženci pa da se oproste odgovornosti za poravnavo škode.

* Lovski blagor. V okolici Sremske Mitrovice je minuli torek znan lovec Franjo Gašparec ustrelil divjega prešiča, težkega 320 kilogramov. To je eden največjih divjih prešičev, ki so doslej bili ustreljeni v Sremu.

* Tujski promet v Dalmaciji. Iz Špita poročajo, da se je letošnji tujski promet v primeri z lanskim zvišal za 8 odstotkov. Letošnja sezona je bila torej rekordna. Od 1. januarja do konca septembra je bilo v Dalmaciji 16.027 tujecev. Iz Nemčije je število tujecev naraslo za 90 odstotkov, iz Avstrije pa za 8 odstotkov v primeri z lanskim letom. Čehoslovakov je bilo letos znatno manj, kar se pripisuje dejstvu, da je bil brezplačen povratek letos ustavljen.

* Slovenski branitelj Puniše Račića! »Jedinstvo«, znani list Vukičevičeve struje, ki je igral pri umoru Stjepana Račića toliko vloge, in ki še zdaj nadaljuje svojo ampu-taško politiko, poroča v svojem izdanju od 4. t. m. takole: »Te dni je posejti v sodniški zaporu g. Punišu Račića beogradskega advokat dr. Vinko Zorc in se mu je ponudil za branielca za delo od 20. junija. G. dr. Zorc je poznal slovenski rodoljub in pred enim letom je prenesel svojo advokatsko pisarno v Beograd (sledi točna adresa), kjer si je s svojim vestnim delom pridobil mnogobrojno klijentelo. Dober govornik, odličen pravnik dela čast slovenskemu plemenu. Obrambo g. Račića pa je sprejel brezplačno iz iste ljubavi napram Srbom in iz čvrstega prepričanja, da je g. Račić žrtev besomučnih provokaterjev KDK«. Isto »Jedinstvo« javlja, da se bo glavna razprava proti morilcu Račiću in tovarišem vršila 10. decembra.

* Velikosrbi na delu. Iz odbora za postavitev spominske plošče srbski vojski, ki je vkorakala v Dubrovnik dne 13. decembra 1918, je izstopil dobrovoljec Stjepan Bjelovučić, ker na spominski plošči niso omenjeni dobrovoljci, ki so sodelovali pri vkorakanju v Dubrovnik.

* Dubrovniškega pomožnega škofo zadela kap. V Dubrovniku so našli predvčerajšnjim nezvestnega v svoji postelji tamkašnje pomožnega škofo dona Vlaho Barbiča. Takoj je bil poklican zdravnik dr. M. Kadič, ki je izjavil, da je pomožnega škofo zadela kap v desno možgansko krilo. Njegovo stanje je brezupno.

* Tatinska sodrga na deželi. Varnostne oblasti zasledujejo neko Ivanko Reboljevo, pristojno na Vrhniko, ki je pred nekaj dnevi ukradla nekemu posestniku iz mariborske okolice 5000 Din. Reboljeva, ki je stara okrog 23 let in govori nemško ter sloven-

ska, se druži z bivšim pekovskim pomočnikom Antonom B., doma iz Murske Sobotne. — Posestnik Jakob Pogačar iz Sp. Otoka je pred nevi srečal na cesti proti Otoku nekoga Ivana Rebernika, doma baje iz Beljaka. Med pogovorom je Rebernik iznenada segel Pogačarju v žep ter mu odvzel listnico s 14.000 Din, nakar je pobegnil v gozd. Navedeni Rebernik se že daji časa potepa po Gorenjskem ter se izdaja tudi pod lažnimi imeni.

* Kravaj bo med cigani. V okolici Somborja sta se dne spopadli dve sovražni ciganski tolpi. Cigan Ivan Petrovič je s sekuro udaril po glavi Antona Miškoviča, da je ostal na mestu mrtve, Brat umorjenca Gjuro Miškovič je nato, da se maščuje, nastokil z železnimi vilami morilca Ivana Petroviča in ga smrtonosno poškodoval. Orožniki so aretirali vseh 32 ciganov, ki so se udeležili pretepa.

* Smrt pod kolesi vagona. Ko se je predvčerajšnjim vozil Ahmed Stančić iz Travni-ka domov v Laško, ni čakal, da bi se vlak na postaji ustavil, temveč je skočil iz vlaka in padel tako nesrečno pod kolesa vagona, da so ga ta grozno razmesarila.

Ne mučite Vaše dece z ribjim oljem, ker

JEMALT

prašek, prirejen iz ribjega olja, vsled svojega osobito ugodnega okusa izkazuje podajanje obilnejšega ribjega olja. Dobiva se v vseh lekarnah v malih in velikih omotih.

* Kradejo tudi motorne čolne. V selu Jakovu pri Sremski Mitrovici je bil Petru Jakoviču na saviški obali ukraden motorni čoln vreden 15.000 dinarjev. Kakor je doznala preiskava, sta se čolna polastila Lija Perić in Peter Gurbar iz Zemuna. Gurbar je izjavil, da sta motor s čolna prodala za 2500 dinarjev, čolna pa sta prepustila usodi. Čoln so končno našli na Čukarici pri Beogradu.

* Od dneva do dneva čitamo, kakšno škodo, požaro in nesrečo povzroča petrolejska svetiljka. Zato uporabljajte samo svetiljko »Aladdin«, ki jo uvaša v promet Barzel, d. d., Subotica, in ki je zajamčeno osigurana proti požarom in eksplozijam.

* Pri žolčnih in jetrnih boleznih, žolčnem kamenu, zlatenici uredi naravna grenčica »Franz Josef« popolnoma prebravo. Izkusnje na klinikah nas uče, da je posebno uspešna kura grenčice »Franz Josef«, ako je spiješ zmešano s toplo vodo zjutraj na tešč žolodec. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in špecerijskih trgovinah.

* Obidele oblike barva v različnih barvah in plisiru tovarna Jos. Reich.

Danes ob 9. zvečer gala premijera

največjega monumentalnega filmskega dela v 2 delih, 18 ogromnih dejanjih nasenkrat

»KRALJ KRALJEV«

Bilo je to pred 2000 leti...

Propast Jeruzalema, rušenje pomembnega dela rimskih legij, veličastna drama velikega pro- roka in lepe Marije Magdalene.

Mojstreta režija Cecil B. de Mille. Stroški za ta film so znašali 3.500.000 dolarjev.

Predprodaja vstopnic danes od 10. dop. dalje.

Pomnožena umetniška godba!

* Ciril-Metodova podružnica št. Vid- Grobelno je nabrala ob priliki praznovanja desetletnice našega osvobodjenja 47 Din. — Lepa hvala! 2162

* Puškarna KAISER se je preselila na Kongresni trg št. 9, v poslopje kina Matice, desni lokal. 2146

Iz Ljubljane

u— Politično, napredno in gospodarsko društvo za šempeterski-kočedvorski okraj priredi skupno z vodmatskim društvom drevi ob 20. v gostilni g. Leopolda Zupančiča na Ahacijevi cesti sestanek za svoje člane in po članih vpeljane somišljenike. Na tem sestanku bo poročal narodni poslanec za Ljubljano gosp. dr. Albert Kramer o po- lični situaciji, župan g. dr. Dinko Puc pa o delu občinskega sveta.

u— Naše zasluženo Primorje dan za dnem vedno bolj krvavi. Preganjanje so na dnevnem redu. Skoraj ne bo kmalu dneva, da ne bi kakega Slovenca zaprli ali zasle- dovali po fašistični druhalji. Deportacije, za- pori, bičanja in pretepanja moralno in fizič- no ubijajo našo mladež onstran meje. In mnogo jih je, ki prihajajo iskati zavetja k nam. Brez sredstev so in dosti jih je, ki je- do samo enkrat na dan — stradajo. Zima se bliža in mraz pritiska, tem revežem pa je treba pomoči. Vsi ti reveži se zatekajo k Jugoslovenski Matici, iščejo pri njej usmilje- nja in pomoči. Ne smemo jih odganjati, nu- diti jim moramo vsako, tudi najmanjšo po- moč. Na rapalski dan bodo po mestnih uli- cah in hišah nabirali akademiki in srednje- šolci prostovoljne prispevke za Jugosloven- sko Matico, Ljubljanci! dokazite tudi ta dan svojo že mnogokrat preizkušeno rado- darnost, usmilite se trpečih rojakov! Vsak naj žrtvuje zanje vsaj 2 Din.

u— Beethoven. Opozarjamo cenjeno ob- činstvo na jutrišnji filmski predavanje ZKD o največjem muzikalnem geniju L. Beethovu. Predavanje se bo vršilo v prostorih Plitnega kina Matice, in sicer v soboto ob 14.30 in v nedeljo ob 11.

u— 20. redni občni zbor JAD »Triglava« se bo vršil drevi ob 8. v društveni sobi v Kazini Radi važnega dnevnega reda ude- ležba strogo obvezna! — Odbor.

u— Ljubljansko učiteljsko društvo (Ped. kr.) ima drevi ob pol 8. v risalnici I. dek. mešč. Šole sestanek s prav zanimivim pre- davanjem. — Odbor.

u— Vse svoje častne, ustanovne in pod- porne člane vabi najljubše pevsko dru- štvo Ljubljanski Zvon, da se udeležijo nje- govega koncerta v ponedeljek 12. t. m. ob 8 zvečer v Unioni in se prepričajo o resni-osti njegovega dela. Vstopnice po 30, 25, 20, 15, 10, 7 in 5 Din so napredaj v Matični knjižarni in pol ure pred začetkom koncer- ta pri blagajni v Unioni. Istotam se dobe tudi besedila skladb.

u— Nedeljski mladinski koncert Ljubljan- skega Zvona bo oddajala radio postaja Ljub- ljana. Opozarjamo na to vse radio-poslušal- ce!

u— Sokol Šiška bo priredil v soboto 10. t. m. v sokolski dvorani restavracije Go- renjski kolodvor Martinov večer. Godba, igra, društveni orkester, petje, 2 burki »Kranjski ekspres in njegova kuharica« in »Lov na Martinovo gos«. Vstop prost. Zače- tek ob 8 uri zvečer. 2160

u— Nedeljski pouk ukinjen v Ljubljani. Šolski odbor obrtnih nadaljevalnih šol je na svoji seji dne 5. t. m. sklenil, da se ne- deljski pouk na vseh strokovnih obrt. na- dolah v Ljubljani ukine ter da se bo pouk vršil poslej le ob delavnikih.

u— Obrtniki! Drevi priredi Obrtniško društvo v Ljubljani v prostorih gostilne »Pri Novaku« na Rimske cesti Martinov večer. Pričetek ob 8. uri zvečer. Udeležite se ga v čim večjem številu in pripeljite tudi svoje znance in prijatelje.

u— Opozarjamo na plesno vajo SO Pre- poroda, ki se bo vršila drevi za začetke ob pol 8. za ostale ob 8. K obilni udeležbi vabi odbor.

u— Plesna vaja Sokola Šiška bo v petek ob 8. uri zvečer, v soboto odpade. 2159

u— Drobna policijska kronika. V noči od srede na četrtek je bilo precej živahnega. Aretirane so bile dve osebi zaradi javne- ga nasilstva, tri pa zaradi beračenja. V ostalem so bili prijavljeni naslednji dogodki: 1 tatvina dežnika, 1 tatvina električnih svetilk, 1 tatvina gotovine, 1 poskusen vlom, 1 goljufija, 1 telesna poškodba, 4 pre- stopki kaljenja nočnega miru, 1 prestopke nedostojnega vedenja, 1 prestopke obrtni- kega reda, 1 posest kolesa sumljivega izvora, 1 najdba kolesa, 3 prestopki predpisov o zapiranju trgovin, 5 prestopkov avtomobil- skih predpisov in 5 prestopkov cestno-pol- cijskega reda.

u— Najdeno kolo. Ključavničar France Zupan, stanujoč na Gosposvetki cesti v Kolizeju, je imel prednočniam opraviti za posojenim železniške ambulante na Celov- ški cesti Pri tem je nenadoma naletel na tamkal v travi skrito kolo neznanega last- nika. Najdeno kolo, ki je razmeroma še do- bro ohranjeno, utegne biti ukradeno. Last- nika ga dobi na policijski direkciji.

u— Poskusen vlom v trgovino. Po lžan- ski cesti se je sprehajal v noči od srede na četrtek neznan svedrovček, ki je stikal okrog hiš in poskušal svojo vlomilsko sre- do. Očitno je imel povsod smolo in ni mo- gel pritiči z delom. Slednjič se je odločil, da poskusi še pri vratih v trgovino g. Jo- sipa Rusa na isti cesti št. 16. Skušal je od- preti vhodna vrata, kar pa se mu kljub precejšnemu trudu ni posrečilo. Mogoče je tudi, da je bil vlomilec prepojen.

Iz Maribora

a— Protest gostilničarjev. Zveza gostil- ničarskih zadrug za mariborski okraj je priredila v sredo pri Gmabrinu javen pro- testni shod, ki mu je predsedoval g. An- drej Oset. Gostilničarji so sklenili, da je treba nastopiti proti vsem, ki na ta ali oni način škodujejo gostilničarski obrti, kakor proti točilnicam vina pod vejo itd. Zboro- valci so nadalje protestirali proti uknitvi finančnega okrajnega ravateljstva in proti preobdavljenju. To je bil letos že drugi pro- testni shod gostilničarjev. Že v začetku tega leta so protestirali proti previskomi davčninam, ki so se sedaj zopet zvišale. Zborovalci so soglasno sprejeli resolucijo proti oblastnim davčninam, proti uknitvi finančnega okrajnega ravateljstva in pro- ti previskomi občinskim dokladam v posa- meznih občinah, zlasti v mariborski občini.

u— Upravni odbor Oficirskega doma v Mariboru bo priredil v soboto 10. t. m. v veliki dvorani Narodnega doma družabni večer s plesom. Začetek ob 21. uri. Obлека promena. Prijatelji častnikov so vabljeni s svojimi rodbinami. 1222

a— Zimsko porotno zasedanje v Mariboru se prične 10. decembra.

a— Nesreča pri Gornjem Dupleku. Preko Drave pri Zg. Dupleku vozil brod. Sprito ži- vahnega prometa na tem kraju bi bil potre- bnen primeren mostiček, kar bi preprečilo številne nesreče, ki se tu zgodijo. Nedavno se je pozno zvečer potonesel hlapec trgo- vaca Topovška od Sv. Barbare v Slov. Go- richah. Z dvovprežnim, močno naloženim vo- zom ohtel na ono stran Drave. Prepereli brod pa se je med vožnjo zrušil in Drava je odnesla voz z blagom in hlapcem vred. Hlapca so rešili, konja in voz pa je odnesla Drava. Pri reševanju se je posebno izkazal dupliški brodar.

a— Smrt mladega častnika. Topničarski kapetan Alfonz Tomišek, sin mariborske- ga gimnazijskega ravnatelja dr. Tomiškega, je v Beogradu po kratki mučni bolezni preminul. Pokojni je bil nedavno sprejet v generalštabno šolo v Beogradu. Smrt kom- 27letnega slovenskega častnika je zbu- dila pri vseh, ki so ga poznali, globoko so- čutje. Pogreb se bo vršil danes ob 15. v Beogradu. Čast njegovemu spominu, pre- ostalim pa naše globoko sožalje.

a— Velika poneverba. Zastopnik meke- tvrdke, ki daje blago na obroke, Engelbert Dirnplatz, pristojen v Gradec, je pobegnil preko meje, ko je inkasiral pri strankah za svojo tvrdko okoli 100.000 Din ter pri ne- kem denarnem zavodu dvignil s poroštvom še menično posojilo za 20.000 Din. Defrav- danta zasleduje policija.

Iz Celja

a— Mariborski občinski svet bo imel pri- hodnji četrtek sejo. Na dnevnem redu bo med drugim vprašanje prenosa ženskih obrtnih šol na samouprave, elektrifikacija Krčevine, ustanovitev Zdravstvenega doma predlog za olepšanje in povečanje Magda- lenskega parka, imenovanje novih ulic, kolektivne pogodbe mestnih delavcev in spre- memba voznih cen mestnih avtobusnih pod- jettj.

u— Rapalski dan v Celju. V soboto 10. t. m. ob 20. se bo vršila v veliki dvorani Narodnega doma žalna manifestacija, katero priredi podružnica Jugoslovenske Matice.

u— Mestna elektrarna naznanja, da bo v nedeljo 11. t. m. prekinila od 8. do 14. ure električni tok zaradi snajenja transforma- torjskih postaj.

u— Hud ponočnjak. Prednočnim se je vračal domov po Gosposki ulici nadelan de- lavce Josip D. in razgrajal ter vpil tako, da so prebivalci sosednjih hiš prestrašeni vsta- jali iz gorkih postelj in gledali skozi okna, kaj da se je prav za prav zgodilo. V tem je že prispel k pilanemu Jožetu službujoči stražnik, ki ga je skušal zlepa spraviti do- mov. Ker pa Jože v svoji korajži ni hotel popustiti, ga je moral stražnik povabiti s seboj. Jože je na vprašanje, zakaj da je de- tal tak kraval, navedel kot vzrok gorvorič- ne znanec, ki so mu zvečer v gostilni na dolgo in široko razkladal, kako da ima nje- gova boljša polovica poleg njega opraviti še z več drugimi moškimi.

u— Izgubljeno in najdeno. V sredo zju- traj je spotoma v šolo izgubila učiteljica Vera Levstik svojo podolgovato zlato za- ponko, vredno 200 Din. Pošten najditelj naj jo odda na celjski policiji. — Na policijo je prinesla vrtnarjova žena Elizabeta Zelenko, stanujoča na Ljubljanski cesti 23, zlat prstan vredno okrog 100 Din, Prstan je našel v nje- ni trgovini pri njej stanujoči 4 letni Francek Belak, ko se je igral v lokalu.

»TAJNOSTI ORIJENTA«

Nadvse srečen je bil ubogi čevljarček. Ali ko se je v sanjah odmaknil iz revščine tega sveta in pogledal v čarobni svet devete dežele. Pripravite se tudi Vi, čitatelji, na užitek, ki Vam ga nudi razkošno sultanovo carstvo z vsemi njegovimi nasladami!

Jutri! Jutri! Jutri premijera! ELITNI KINO MATICA

KINO IDEAL!

POPOLNOMA NOVO!

KINO IDEAL!

VZVIŠENO IN NEPOZABNO!

JEZUS KRISTUS

Monumentalno filmsko delo o našem Odrašeniku; posneto na obeh kvadrantih mestih, kjer je živel, učil, trpel in umrl Sin Božji. — Grandiozna režija. Nad 50.000 sodelujočih Jezusovo rojstvo, njegovi nauki in čudeži. Izdajstvo, trpljenje, smrt, vstajenje in vnebohod.

Glob

Iz Litije

Ob deseti repaljski obletnici. Podružnica litijske Jugoslovske Matice bo priredila v nedeljo 11. t. m. dve žalostni zborovanji v spomin zaslužnega naših primorskih bratov. V Smartnem se bo vršila spominna proslava ob 11. dopoldne v Društvenem domu. V Litiji pa ob 20. v Sokolskem domu. Vso nedeljo pa bodo prodajale po verjenice Jugoslovske Matice odkupne znake in brošure «Istra kliče». Naj ne bo nikogar, ki ne bi daroval malenkostnega zneska v proter proti italijanskemu nasilju nad našimi zaslužnimi brati. Odbor Jugoslovske Matice.

Ustanovitev Društva za zgradbo Narodnega doma v Smartnem pri Litiji. Predvčerajšnjim je bil za Smartno zgodovinski dan. Ustanovilo se je Društvo za zgradbo Narodnega doma, ki ima že svoje zemljišče in smo o njegovem zanimivem nakupu poročali že v nedeljski številki «Jutra». Za predsednika odbora je bil izvoljen g. Franc Ljubič, lesni tovarnar, ki bo s uglednimi sotočarji v odboru gotovo zastavil ves svoj vpliv, da dobe šmarnska napredna društva v doglednem času lastno streho.

Sport

Nadaljevanje prvenstvenih tekem LNP

V Ljubljani se odigra v nedeljo 11. t. m. na igrišču SK Ilirije predzadnje kolo prvenstvenih tekem. Ob 13.30 nastopita Svoboda in Slavija, ob 15. Slovan in Jadran.

V Mariboru je na programu lokalni sportni «derby», prvenstvena tekma med ISSK Mariborom in SD Rapidom.

SK Ilirija, nogom. sekcija. Ob povoljenem vremenu se vrši v soboto 10. t. m. točno ob 15. uri trening-tekma I. moštva z vojaškim reprezentančnim moštvom Ljubljane; v garderobo pridite ob 14.30. — Načelnik.

SK Jadran. Danes v petek ob 20. uri obvezan sestanek za vse redno članstvo v Narodni kavarni zaradi prvenstvenih tekem v nedeljo. — Predsednik.

SK Slovan (nogometna sekcija). Na današnji sejo, ki se vrši ob 20. uri v telovadnici učiteljskega, pozivam poleg gg. odbornikov še Globelnik I. in II., Slegl, Ključec, Čirovič, Bucik, Gregorič, Lumber, Novljan. Igralci rezerve morajo oddati klubove stvari, ki so jih imeli v Novem mestu do danes zvečer Percu na dom, ali pa naj jih prinese na sejo. Vsi navedeni pa se imajo brezpogojno odzvati! — Tajnik.

Službeno iz LNP. V soboto, dne 10. novembra t. l. ob 18.30 seja kazenskega odbora v kavarni Evropa. — Na isto sebo pozivajo ob 18.45 igrači Marjetič Anton (Kračkovo); ob 19. igrači Uršič Emil (Primorje), kot priče gg. Hartman I. in Miklavčič Stane; ob 19.20 igrači Perko Jože (Jadran), kot priča Jug Fran (Primorje); ob 19.40 igrači Hacht Jože (Svoboda) in ob 20. igrači Vlasič Stefan (Kračkovo), Bončar Stane (Svoboda) — Tajnik II.

ASK Primorje (kolesarska sekcija). — Sestanek članov kolesarske sekcije se vrši danes ob 18. v tajništvu. Sestanek obvezen za vse članse sekcije. — Načelnik.

SK Slavija. Danes v petek ob 19.30 pri Podobniku seja poslovnega odbora. Na sejo se vabita tudi gg. Sorn in Zupančič, kakor tudi gg. upr. odborniki. Prosi se točne udeležbe. Istotam v soboto ob 20. uri sestanek nogometne sekcije. — Tajnik II.

Novi igrači pri zagrebški Concordiji. Nedavno smo poročali, da je Giller pristopil h Concordiji. Concordija je pa dobila te dni nove sile. Pristopili so srednji kilec Železničarjev Martinović, napadalec Gradjanskega Pasinec in dosedanj član Viktorije Osterman.

Babič II. na Dunaju. Znani napadalec Gradjanskega Mika Babič se nahaja na študijah na Dunaju. Pristopil je k Rapidu, vendar pa bo eno leto igral kot amater.

Donisi

ZABNICA PRI SKOFJI LOKI Dramski oždek Gasilnega društva v Zabnici bo priredil v soboto, 10. t. m. ob 8. zvečer in v nedeljo ob 4. popoldne Nušičevu šaloigro v treh dejanjih «Navaden človek». To je že druga predstava v letošnji sezoni. 2161

KAMNIK. V soboto zvečer 10. t. m. ob pol 9. uprizorijo o «Narodne Čitalnice» slovitelo delo pisatelja Maeterlinka «Stilmondski župan», dramo iz svetovne vojne v 3. dejanjih. Učinkovita igra je stalno na repertoarju ljubljanske drame. Režijo ima g. prof. Ošip Šest, ki s tem zaključil svojo dramatično šolo za sezono. Župana bo igral g. Kos, ki bo v tej drami poslednjič nastopil na našem odru. Vstopnice bodo v predprodaji v soboto ob 1. uri v «Čitalnici», rezervirajo se pa samo še v petek zvečer ob 8. uri. Pričakujemo, da bo občinstvo vedelo ceniti agilno stremljenje igralcev in s polnoletnim obiskom napolnilo dvorano. Prihodno nedeljo, 18. t. m. se bo drama ponovila kot popoldanska predstava ob 4. uri.

SV. KRIZ PRI KOSTANJEVICI. Naša vinarska podružnica priredi drugi ponedeljek, 19. t. m. razstavo letošnjega vinskega pridelka. Razstavilo se bo vino z Gadove peči in znanih bližnjih vinskih goric kostanjeviškega okoliša. Odbor podružnice bo skušal zbrati na tej razstavi in pokazati vse, kar se je letos najboljšega pridelalo v okolici. Razstava bo nudila vsem zainteresiranim lepo priliko medsebojnega spoznavanja in hitrega nakupa odnosno prodaje vina.

VREMENSKO POROČILO

Meteorološki zavod v Ljubljani 8. novembra 1928.

Višina barometra 308,8 m

Opazovanja	Barom.	Temper.	Rel. vlaga v %	Smerni vetri in brzina v metrih	Oblaknost	Padavine
Ljubljana ...	754,8	8,8	95	SW 1	10	megla del 54
Maribor ...	755,5	6,0	93	SW 1	10	
Zagreb ...	754,5	8,0	93	SSW 2	5	
Beograd ...	756,9	13,0	93	SSE 2	9	
Skopje ...	760,3	8,0	100	mirno	10	dež
Split ...	752,3	17,0	75	SE 2	10	
Sarajevo ...						
Dubrovnik ...						

Solnce vzhaja ob 6.47, zahaja ob 16.40, luna vzhaja ob 2.25, zahaja ob 15.22.

Najvišja temperatura danes v Ljubljani 11,5 C., najnižja 7,1 C.

Dunajska vremenska napoved za petek: V Južnih Alpah nejasno in padavine.

Gospodarstvo

Vinski purizem

K večerajšnjim izjavam o neumeestnosti vinskega purizma za slovenske vinogradiške kraje naj navedem še naslednje:

Kakor nalašč je dokazalo letošnje leto našim puristom, kako ničeva je njihova teorija o vinskem purizmu. Silna in dolgotrajna suša ter vročina sta do srede septembra ustvarjali splošno mnenje in skoro že neizbežno gotovost o izredni kakovosti letošnjega pridelka. Zadostovala pa sta dva tedna dežja in uničene so bile vse lepe nade. V večini krajev je začelo groziti pokati, gniti in plesniti davno prej preden je dozorelo, odnosno bi bilo dozorelo. Koncem septembra je mnogo vinogradnikov južne polovice mariborske oblasti in tudi ljubljanske začelo s trgatvijo, da reši grozijo propasti. Drugi, prijatelji pozne trgatve, so čakali dalje v oktobru ter s tem izgubili polovico in tudi več pridelka. Ostali pridelki pa se v deževnem in mrzlem vremenu ni mnogo izboljšali. Mošt od grozljaja, primorano trganega v septembru je vseboval 12—18% sladkorja poleg zelo mnogih kislin. Teoretično bi to dalo 7—7 in pol volumnih odstotkov alkohola, praktično pa da manj.

Kam naj torej vinogradnik proda taka lahka in kislina vina? Nihče jih ne kupi po nikakoli ceni in družina je primorana vso kislico o pomanjkanju denarja in življenjskih sredstev popiti doma. V kakšno zdravstveno in moralno korist to vse služi, nam gospodje puristi-teoretiki ne povedo.

Letošnja teorija o čakanju s trgatvijo se ni obnesla. Sam osebo sem se prepiral s tehtnico v roki, da prvih 10 dni letošnjega oktobra, v deževju in mrazu, ni bilo skoro nobenega porasta sladkorja. Trgatev ob ježevnem ali suhem vremenu je pokazala okrog 1% razlike v sladkorju. To pa ni povzročil porast sladkorja, nego zmanjšanje vlage. Tudi tolikrat od teoretikov povdarjana potreba o prepovedi trgatve pred 15. oktobrom, bi bila letos doživela silen fiasco. To se šablonsko urediti ne da. Ne samo, da nista dve sosedni vasi enaki, tudi ne dve druga poleg druge ležeči parceli. celo v enem in istem vinogradu ista vrsta ne dozoreva in ne drži enako.

V močno gnojnih, dobro obdelanih vinogradih je letošnje grozje ob prvem deževju popokalo, začelo gniti in plesniti. V pustejših, s travo obraslih vinogradih, s slabimi trtami, je grozje dobro vzdržalo. V mojem vinogradu, kjer sem v avgustu dal četrtič prekopati, je prekopani del začel takoj gniti. Ostali del, ki ni bil prekopan, pa je ostal popolnoma zdrav in bi bil vzdržal vsaj 10 dni dalje, kakor prekopani.

Letos se v teh krajih, v nižjih in srednjevisokih legah, tudi tako zvane fine vrste trt niso obnesle. Nebroj poznanih primerov, la je vseboval mošt rizingla do 2% sladkorja manj kakor od gotovih strokovnjakov tako osovraženi plovce. Rizingl dozoreva zelo pozno. Dolgotrajno deževje je povzročilo pokanje grozja, ko je bil rizingl komaj na pol zrel, in mu je ustavilo nadaljnji razvoj ter s tem vsak porast sladkorja. Poznam vinogradnika, ki je ves svoj nad dva orala obsegajoči vinograd prenovil in zasadil z rizinglom, da vzgoji samo fino vino, a je dobil letos mnogo slabši mošt kakor njegovi sosedje s starimi neplemenitimi vrstami trt.

Dokler bodo kmetijski pridelki ter njihova kvaliteta in kvaliteta odvisni od višje sile in hudomušnosti narave, tako dolgo vsa teorija in papirnati paragrafi ne bodo nič spremenili na stvari.

Trkati se na prsi? »Jaz sem tudi purist!« pri tem pa ni riskirati, je prav lahko, pa zelo malo koristno delo. Vsa naš vinogradnik je purist že iz finančnih razlogov, kadar in kjer je to mogoče. Če pa nastopi potreba, da si tudi vinogradnik ne more dati z zakonom zabraniti svobodnega kretanja z lastnimi pridelki na način, ki ne more ne njemu ne konzumentu škodovati. Gotovo pa je, da mora nastopiti zares nujna potreba, preden naj poseže naš vinogradnik po neizogibnih pripomočkih zboljšanja.

Uzakonjen purizem bi koristil samo raznim vinskim »pančarjem«. Po slepi ceni bi nakupili kislino in lahko vino, ga razkislali z vodo in po potrebi ojačili, kakor to delajo že danes na debelo, pa jim nihče ne more in morda tudi neče do živga. Neki poznavalec razmer, ki je strokovnjak v takih rečeh, mi je nedavno rekel: »Vinske krize ne povzroča preobilica pri nas pridelane vina, temveč preobilica vinske kisline.«

Popolni vinski purizem je prav lep za južna močna vina, za naše slovenske vinogradništvo pa še dolgo ne bo. Ivan Urek.

Pogoji švedskega posojila

Obljudeno samo v enem delu večerajšnje naklade.

Kakor smo že poročali te finančni minister dr. Niko Subotič predložil Narodni skupščini zakonski predlog o posojilu monopolne uprave pri švedskem vžigalničnem trustu Pogodba vsebuje dva paragrafa s 14 členi in petimi prilogami. V tej pogodbi so švedski vžigalniški trust (Svenska Tandicks Action Bolaget i Stockholm) obvezuje organizirati sam ali z obstoječimi tvornicami vžigalnice prodajo vžigalnic. Vžigalnice morajo biti producirane v naši državi iz vzemši gotove primere, ki so v pozodbi navedeni. Posojilo ne dobi monopolna uprava kot je bilo prvotno, omenjeno, temveč država za monopolsko upravo. Višina posojila znaša 22 milijonov dolarjev. Obrestna mera 6,25 %, plačljivih na koncu vsakega polletja, izplačljivi tečaj pa znaša 90 odstotkov nominalne vrednosti. Švedski trust bo posojilo izplačal v treh obrokih, in sicer prvi obrok od 7 milijonov dolarjev (efektivno 6,3 miliona dolarjev ali 353 milijonov Din), štiri mesece po uveljavitvi pogodbe (približno v aprilu prihodnjega leta).

ta), drugi obrok od nominalnih 7 milijonov dolarjev osem mesecev po uveljavitvi pogodbe (v avgustu prihodnjega leta) in zadnji obrok od nominalnih 8 milijonov dolarjev 16 mesecev po uveljavitvi pogodbe (v aprilu leta 1930). Vlada bo izdala začasne obveznice in se obvezuje te obveznice zamenjati v stalne (najmanjše obveznice 500 dolarjev). Obveznice se bodo amortizirale v 30 letih, t. j. do 1. decembra 1958. Naša država ima pravico posojilo prei amortizirati ali ne pred 1. 1938. V tem primeru pa navzlic temu ostanjejo pravice, ki si jih pridobi švedski trust v veljavi do 1. 1958.

Kot garancijo za posojilo daje naša država v zastavo viške čistih dohodkov samostojne monopolne uprave. Ker so pa ti viški že zastavljeni za druga posojila (predvina srska in vojna posojila ter Blairova posojila), pride zastavna pravica švedskega trusta za doslej danimi zastavnimi pravicami. Če pa viški monopolne uprave za anuitetsko službo ne bi zadostovali, je država dolžna to službo vršiti iz splošnega državnega proračuna. Kot posebno garancijo za to posojilo dobi švedski trust posebne pravice glede produkcije in prodaje vžigalic v naši državi. Prodajo bo vršila posebna organizacija trusta, kateri bodo morale tudi ostale tvornice v naši državi, ki so ostale neodvisne od švedskega trusta, prodati po vnaprej določeni ceni svojo produkcijo, ki pa bo kontingentirana. Od 1. januarja 1929 se bo monopolna taka plačevala mesečno. Veliko in maloprodajalcem vžigalic ne sme trust zmanjšati provizije. Uvoz vžigalic bo prepovedan, izvzemši uvoz luksuznih vžigalic, ki se ne proizvajajo v naši državi. Trust ima dalje pravico, da kupi ostale tvornice vžigalic v naši državi ali njihove delnice ter sme postaviti nove tvornice. Tudi ima pravico izvažati vžigalice izdelane v naši državi prosto vseh taks. Cena vžigalic se bo uredila sporazumno z monopolno upravo, vendar monopolna taksa ne more biti nikdar večja kakor 60 par na škatlico (do sedaj 70 par). Tvornice bodo, kakor do sedaj, dobile od škatlice vžigalic 21 par (najmanj pa 19 par), veliko in maloprodajalcem 7 par. ostanek od 6 par pa dobi trust. Če bodo cene sirovin in meze višje, tedaj se ima tudi zvišati cena, po kateri bodo tvornice oddale svojo produkcijo. Glede sporov, ki bi se nanašali na to pogodbo in predvidena arbitražna pot razsodišča od treh članov, od katerih določita po enega vsaka pogodbeni stran, tretjega pa izvolita oba delegata. V primeru nesporazuma glede predsednika izbire teza na predlog enega izmed članov Mednarodnega razsodišča v Haagu.

Kakor je iz gornjih pogojev razvidno, to posojilo nikakor ni ugodno kakor se je to prvotno zadrževalo. Če se ugodnost vse ugodnosti, ki jih dobi trust, tedaj nas bo stalo to posojilo preko 8 odstotkov. V gospodarskih krogih vlada razočaranje zlasti glede dejstva, da bo prvi obrok plačan šele v aprilu prihodnjega leta in še tedaj le 350 milijonov dinarjev. Zato se bo tudi izplačilo letičnih doličev, za katere je namenjeno to posojilo, zavleklo do pričetka leta 1930. Po dosedanjih praksi pa je računati, da bo medtem letični doličev znova narastel in da bodo prihodnje leto morda finančne teže ve še hujše, če medtem ne dobimo večjega inozemskega posojila za investicije odnošne če se finančna politika pri nas iz temelja ne spremeni.

Tvrdba Ljudevit Max, tovarna lakov, d. d. v Domžalah

Večinski boj v tej družbi končan.

Pred rednim občinim zborom, ki se je vršil 6. t. m., se je po dolgotrajnih pogajanjih dosegel popoln sporazum z manjšino, tako da se je redni občini zbor gladko izvršil, medtem ko je izredni občini zbor odpadel. Delničarji so z zadovoljstvom vzeli na znanje, da se podjetje dobro razvija in da so vse difference med glavnimi delničarji poravnane.

Novo upravo tvorijo gg. dr. phil. Viljem Marx, predsednik; dr. Ivo Benkovič, podpredsednik; dr. Viljem Baitič, inž. Dušan Sernec, ravnatelj Gerard Keller (zastopnik holandske skupine), Adolf Marx in Rudolf baron Schönberger. Za dosedanj manjšino se je rezerviralo eno mesto v upravi.

Od druge strani se čujemo, da se je iz uprave izločil bivši vodja ekspoziture na Dunaju ki je inženiral interne boje ter brezuspešno poskušal pritišlati si velik paket delnic. V zadnjih mesecih je bilo v Jugoslaviji in v inozemstvu veliko povpraševanje po delnicah tega podjetja, toda kljub visokim ponudnim cenam ni bila prodana nobena delnica, kar znači, da imajo delničarji v podjetje in njegovo vodstvo popolno zaupanje. V svrhu razširjenja obrata se namerava zvišati delniška glavica ter pritegniti nova skupina. Družba dela večinsoma s lastnimi sredstvi. Tovarna v Domžalah je v ožki interesni skupnosti s tovarno Ludwig Marx v Gaadenu pri Dunaju ter s tovarnami lakov, osnovanimi pod egidno iste tvrdke v Milkendorfu (CSR) in v Kispestu.

Ukinjenje prometne omejitve za prevoz in drva na zagrebških kolodvorih. Kakor javljajo iz Zagreba, je zagrebška železniška direkcija na številne pritožbe trgovcev s kurirno odredila, da se je z večerajšnjim dnevom (8. t. m.) omejitev za prevoz in drva ukinita. Za vse ostalo blago se ukine prometna omejitev danes 9. t. m.

Veliko povečanje brezposelnosti v Avstriji. V drugi polovici oktobra je po vsej Avstriji število brezposelnih zelo poraslo. Na Dunaju samem se je dvignilo število brezposelnih, ki uživajo podporo, za okoli 1500, v avstrijskih zveznih deželah pa za 6800. Vzrok povečani brezposelnosti je predvsem v zaključku kmetijskih del, zaradi česar je bil dotok sezonskih delavcev v mesta večji. Število vseh brezposelnih v Avstriji znaša okoli 147.000 oseb.

Promet tržaške luke se je napram laskemu letu povečal. V prvih devetih mesecih t. l. je znašal promet tržaške luke 87,47 milijona meterskih stotov (dovoz 22,64 in odvoz 14,83 milijona meterskih stotov) napram 35,69 milijona meterskih stotov v istem času l. 1927. (dovoz 21,72 in odvoz 13,96 milijona meterskih stotov). Kar se tiče držav, s katerimi dela Trst, je še vedno na prvem mestu Češkoslovaška; potem slede Avstrija, Jugoslavija, Poljska, Nemčija, Madžarska, Švicarica. Važno ulogo v prometu tržaške luke igra

ELIDA KASETE SO NAJPRIKLADNEJŠI DAROVI ZA BOŽIČ

danes uvoz kave med drugim tudi uvoz bombaža. Trstu mnogo konkurirajo razne luke v državi sami, tako glede potniškega prometa Genova, a v blagovnem prometu Benetke.

Borze

8. novembra.

Na ljubljanski borzi je bil danes devizni promet izredno velik. Največ se je trgovalo z devizami na Curih in Dunaj. Malo potrebo za Newyork in še manjšo za Trst je pokrila privatna ponudba, ostalo pa Narodna banka. Tečaj so ostali nespremenjeni, le Berlin in Trst sta za malenkost popustila.

Na zagrebškem efektum tržišču je bila Vojna škoda malo slabša. Zaključevala se je za december po 441 in za februar brez kupona po 416. V ostalih vrednotah ni bilo posebnih tečajnih sprememb. Od bančnih papirjev beležijo zaključke Union po 56,5, Jugo po 44,5, Praštrediona po 920; od industrijskih so bile Trbovlje zaključene po 485. Promet majhen.

Devize in valute.

Ljubljana. Amsterdam 0 — 22,845, Berlin 13,55—13,58 (13,565), Bruselj 0—7,9122, Rim 13,55—13,58, Curih 1094,1—1097,1 (1096,80), Dunaj 7,9959—8,0259 (8,0109), London 0—276,13, Newyork (56,96), Pariz 0—222,42, Praga 168,37—169,17 (168,77), Trst 297,10—299,10 (298,10).

Zagreb. Amsterdam 22,815 — 22,875, Dunaj 7,9959 — 8,0259, Berlin 13,55 — 13,58, Milano 297,175 — 299,175, London 275,73 do 276,58, Newyork 56,81 — 57,01, Praga 168,87 do 169,17, Curih 1094,1 — 1097,1, Pariz 221,42 — 223,42.

Curih. Zagreb 9,1275, Pariz 20,295, London 26,195, Newyork 519,675, Milan 37,21, Praga 15,40, Dunaj 73,10, Budimpešta 90,61, Berlin 123,77, Bruselj 72,225, Amsterdam 208,45, Varšava 58,25, Bukarešta 3,125, Sofija 3,75.

Dunaj. Beograd 12,4750 — 12,5150, Berlin 169,19 — 169,69, Budimpešta 123,85 — 124,15, Bukarešta 4,27125—4,29125, London 34,44625 do 34,54625, Milan 37,20 — 37,30, Newyork 710,15 — 712,65, Pariz 27,73 — 27,83, Praga 21,0450 — 21,1250, Sofija 5,1125 — 5,1525, Varšava 79,6150 — 79,8950, Curih 136,63 do 137,13; dinarji 12,4050 — 12,4650.

Elektri.

Ljubljana. Celjska posojilnica 158 — 0, Ljubljanska kreditna 128, Praštrediona 920, Kreditni zavod 175—0, Vevče 110—0, Stavena 56—0, Seštr 105—0, Kranjska industrijska 295—0, Ruše 260—280.

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 432 — 433, kasa 432 — 432,5, za november 0 — 436, za december 499 — 440, za februar 446 — 447, brez kupona 416 — 417, juve-

sticijsko 85,75 — 88, agrarne 53,5 — 54; bančne vrednote: Poljo 17,5 — 18, Kreditna 85 — 0, Union 56,5 — 57,5, Jugo 88,5 — 90, Ljubljanska kreditna 127 — 0, Praštrediona 920 — 925, Zemaljska Sarajevo 135 — 140, Etno 160 — 180; industrijske vrednote: Narodna šumska 16 — 0, Gutmann 200 — 205, Slavski 100 — 103, Slavonija 6 — 6,5 (za december 5,5 — 7), Drava 530 — 550, Sečevana 475 — 485, Vagon 72 — 76, Vevče 110 do 112, Isls 22 — 25, Dubrovačka 495 — 500, Trbovlje 485 — 487,5, Union 305 — 325.

Beograd. Borza zaradi pravoslavnega praznika sv. Dimitrija ni poslovala.

Blagovna tržišča

Ljubljanska blagovna borza (8. t. m.). Les: Ob neizpremenjeni tendenci zaključili 3 vagoni bukovih plohov. — Deželni pridelki: Notirajo: pšenica: baška, nova, 80 kg, 2% primesi, mlevska vozina, slovenska postaja, plačljivo 30 dni, promptna 302,50—305; baška, nova, uzanačno blago brez doplačila, mlevska vozina, slovenska postaja, za december, plačljivo 30 dni 312,50 do 315; turščica: suha, zdrava, rešetana, navadna vozina, slov. postaja, promptna, plačljivo 30 dni 365,50 do 370; ječmen: baški, nov, 71 kg, rešetan, prompten, plačilo po prejemu 315,50—317; oves: baški, nov, rešetan, navadna vozina 285—300; rž: 73-74 kg, uzanačno blago, mlevska vozina 295 do 297,50; moka: »Ogr. nova, feo Ljubljana, pri odjemu celoga vagona plačljivo po prejemu 430—435.

Novosadska blagovna borza (8. t. m.) zaradi pravoslavnega praznika sv. Dimitrija ni poslovala.

Dunajska borza za kmetijske proizvode (7. t. m.). Kljub dvigu budimpeštanskih terminskih tečajev je obdržala dunajska borza značaj nerazpoloženja. Zanimanje za krušno žito je malo kljub nižjim cenam. Vzrok slabim poslom je predvsem v slabem razpoloženju moka, ki sili mline v neprestano omejevanje obratov. Jugoslovenska potlijska pšenica, 80 kg, do 20. t. m. je dosegla 1,57 in pol KČ ex Dunaj. Marchfeldska rž je zabeležila nekaj zaključkov po 36,50 — 36,75 šilinga ob Dunaj. Tendence za pivovarniški tečmen je mirnejša. Kupčija s turščico je zaradi nazadovanja tečajev v Buenos Airesu in Rosariu omejena. Uradno notirajo vključno blagovnoprometni davek in carina (v šilingih, ab Dunaj): pšenica: domača 36 do 36,75, jugoslovenska 38 — 38,50; rž: marchfeldska 38 — 36,50; ječmen: izbrani 42 — 42,50, I. 40 — 41, srednji 37,50 do 39; turščica: 35,50 — 36; oves: domači 32,75 — 33,25; moka: »Ogr. domača 59 — 61,50, madžarska 59 — 60, jugoslovenska 57 — 58, ameriška 62 — 65.

Iz življenja in sveta

Ko so se rušila cesarstva

Danes pred 10. leti je proglasil posl. Scheidemann Nemčijo za republiko. — Viljem in kronprinc bežita na Holandsko. — Karel Habsburg v zatonu.

Deveti november je za Nemčijo zgodovinskega pomena. Na ta dan pred desetimi leti je odzvonilo nemški monarhiji. Viljem, ki se je v neskončni oholosti primerjal z bogom, je s cesarico in sinom pobegnil na Holandsko, državo, katero je vladal toliko let s pristno prusko disciplino, pa je prepustil valovom revolucije, ki so jo bili zajeli s polnim mahom...

Na krmilu vlade je bil tedaj princ Maks Badenski, ki je še istega dne izdal razglas, da se Viljem in sin odpovedujeta prestolu. Socijalni demokrati, ki so bili medtem pridobili zase berlinsko garnizijo, so takoj razglasili republiko in izvolili za prezidenta poslanca Eberta. Vojaki so zavrgli cesarske znake in jih zamenjali za rdeče kokarde. Obenem so sfrčale iz vseh lokalov slike cesarja Viljema, pa tudi maršala Hindenburga. Poslanec Liebknecht je razobesil na cesarski palači rdečo zastavo.

Dan pozneje, dne 10. novembra so

se pojavili na cesti iz Visa v Eysden avtomobili s cesarskim grbom. V njih so sedeli: cesar Viljem, cesarica, prestolonaslednik, dvorjani in visoki častniki. Ob osmih zvečer je pridrdral za njimi dvorni vlak z arhivi. Preko Middachtena se je Viljem kot begun odpeljal v Arnheim, na holandsko ozemlje. Oblekel je bil že civilno obleko in holandska vlada je sprejela sklep, da ga internira, kar se je zgodilo v Doornu.

Dva dneva po abdikaciji, dne 11. novembra, so Nemci ustavili sovražnosti na bojišču. Nova vlada je prošla za premirje. Dogodki na Nemškem niso ostali brez odmeva na cesarskem Dunaju, ki se je začel takisto majati. Ob istem času, ko je nastopilo na nemški fronti premirje, je podpisoval Karel Habsburg na Dunaju svojo abdikacijo, ki je izšla s sopodpisom prof. Lammascha.

Stari bogovi so bili zrušeni. Začeli so se porajati novi svetovi.

Lepa podobnost

V Berlinu je v družbi znanstvenikov predaval neki profesor H., čigar imena novine ne izdajo, o temi, kaj loči človeka od živali. Po predavanju se je vršila debata, ki se je posebno sukala okoli trditve predavatelja H., da je oko človeka nekaj tako markantnega, česar nima nobena druga žival. Vsi drugi znaki so več ali manj lastni posameznim živalim, samo oko da je po nazoru profesorja H. neoporekni znak človeka. Nobeno živalsko oko se ne da tako premikati v očesni votlini na vse strani, kakor to lahko dela človek. Celo pri človeku podobnih opicah so oči nepremakljivo nameščene. Žival mora vedno obračati glavo, da vidi predmet, ki je izven obsega pogleda, človek pa lahko obrne samo oči, da se mu razširi obzorje. Profesor je svojo ugotovitev dokazoval s celo vrsto slik in primerov ter dognal, da ima samo človek elipsasto očesno votlino, ki mu omogoča vrteti oko na vse strani. Poslušalci so že verjeli učenim izvajanjem, kar vstane neki drugi profesor P. in pravi, da se z navdušenjem pridružuje mnenju učenega kolege, ki je iznašel tako važno in potrebno razliko med človekom in živaljo. «Bilo je naravnost že samoto,» je naljeval,

«da se nam toliko časa ni posrečilo najti te razlike. Vendar moram opozoriti, da je neki sesavec gotovo ždini, ki je ravno v tem oziru mogoče podobna človeku. Ta sesavec ima podobno elipsasto očesno votlino ravno ke kakor il. je spoštovani g. kolega, našel pri človeku. Ta sesavec je nam vsem znani in prižubljeni kričči prebivalec svinjaka, ki ga mi zaradi njegove velike nečistoče po pravici nazivamo prasecem.»

Hudobni kolega P. je sedel, učeni P. pa jo je med oglašujočim smehom jedro odkuril s torišča svoje učenjaške slave.

Byrd v Wellingtonu

Komander Byrd, ki se je odpravil na južni tečaj, je prispel te dni s petnajstimi osebami svojega moštva v Wellington, pristanišče Nove Zelandije. Odtod bo prodiral proti svojemu cilju čez tri tedne. Operativna baza njegove ekspedicije bo zaliv Wales. Posadka se bo razdelila na štiri skupine. Vsaka bo opremljena z letali in drugimi pripomočki ter bo prodirala s svojega izhodišča proti južnemu tečaju. Vse skupine bodo v stalni brezžični zvezi z matico in Byrd bo objavjal uspehe ekspedicije od tedna do tedna.

Morilec Obregona bo obsojen na smrt

Kakor javljajo iz Mehike, je državni pravdnik v razpravi proti Leonu de Toralu in sokrivcem atentata na prezidenta Obregona sklenil predlagati za morilec smrtno kazen, na nuno Concepcion Treho, ki je nagovorila storilca k zločinu, pa bo predlagal 20 let ječe. Razprava se nadaljuje brez incidentov in bo kmalu zaključena.

Posl. Scheidemann, ki je pred 10. leti proglasil nemško republiko.

Albansko odlikovanje za italijanskega kralja

Minister albanskega dvora, ekselencia Ekrem Libohova, je te dni izročil v Rimu prvo odlikovanje Ahmeda Zogaja I. italijanskemu kralju Viktorju Emanuelu. Odlikovanje ima podobo verižice z albanskim Velikim redom. Libohova se je nalašč v ta namen pripeljal v Rim. V spremstvu dvornega ceremonijerja italijanskega kralja je prišel v avdijenco skupno z albanskim odpravnikom v Rimu, Dervishijem in legacijskim tajnikom Karazijem.

Skoraj istočasno so v Tirani dobili prvo električno napravo, ki jo je napepeljala tvrdka Hobdari, ki ima za ravnatelja Italijana Costo. To se ni izvršilo brez ceremonij. Nastopali so govorniki, ki so povdarjali ogromen na-

predek dežele pod vladjo Zogu I. in slavili njegovo modrost, ki ustvarja čudeže... V Tirani je začel tudi izhajati nov časopis, ki ga izdajajo albanski intelektualci. Piše se «Gazetaere».

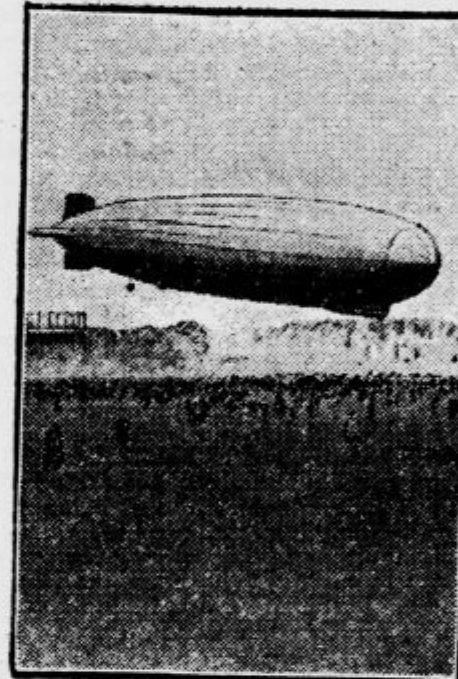
Pattijeva in feldmaršali

Povodom smrti bivše ruske caricevdove Marije Fedorovne se širi v svetovnem tisku anekdota, ki ima pred drugimi to prednost, da je resnična.

Nekaj mesecev pred poroko ruskega cesarja Aleksandra III. je prišla princesa Dagmar v Berlin. Pruski kralj Viljem je hotel princesi vstreči in ker je vedel, da zelo ljubi muziko, je sklenil prirediti koncert. Prosil je Dagmar, naj sama sestavi listo pevk in pevcev. Ne da bi dolgo razmišljala, je vzela princesa v roke svinčnik in napisala po vrsti imena slavnihih grl, ki jih je želela slišati. Kralj Viljem je preletel seznam in običaj pri imenu slovite pevke Adeline Pattijee. Popadel ga je silen strah zaradi odškodnine, kajti vedel je dobro, da Pattijeva ne boje za božjo čast in slavo. «Ali vidim prav?» je vprašal «tu je zabeležena Adeline Pattijeva. Jaz ne izdam celo leto toliko za feldmaršale kakor zahteva ona za en sam večer!» — «Sire», je nato odgovorila princesa Dagmar, potem pa pokličite feldmaršale, da bodo peli oni!

Dr. Eckener potrebuje 60 milijonov mark

Polet dr. Eckenerja z «Zeppelinom» v Berlinu ni bil platični znak, ampak naravnost denarnega pomena. Vodja zrakoplova je bil povabljen na razgovor k nemškemu ministru za državno brambo, kjer je razvil svoj program in povedal, da rabijo Zeppelinske delavnice 120 milijonov mark dr.

L. Z. 127

po povratku iz Berlina v Friedrichshafen.

žavne podpore, če naj nadaljujejo začetno delo. Od te vsote je 60 milijonov mark (840 mil. Din) nujno potrebno.

S tem kapitalom bi dr. Eckener rad začel graditi štiri «Zeppeline» ogromnih dimenzij. Dovršeni bi bili v treh letih. Vsak bi imel 150 do 200 tisoč kubnih metrov prostora, služil pa bi izključno prekomorskemu prometu.

Minister Guerard, kateremu je Eckener obrazložil svoje potrebe, je izjavil, da je zahteva silno visoka in da jo bo težko izpolniti. Nato je dr. Eckener pripomnil, da zavisi od te podpore obstoj in bodočnost Zeppelinovih tvornic. Gotovo je, da bodo spriči tega v Nemčiji začeli stikati za krediti, ki bi lahko zagotovili obstoj Zeppelinskega izuma.

V Bremenu so prodali na javni dražbi 123 kg težko balo bombaža, ki jo je bil pripeljal dr. Eckener iz Amerike. Iztržili so zanjo 14.000 mark. Vsota bo razdeljena med požrtvovalno moštvo zrakoplova. Bombaž sam pa bodo oddali v muzej, kjer ga bodo hranili kot pričr prvga uspelega prekorskega poleta.

Oblačimo za bežič

fino, ceno in točno! Suknje in obleke po meri iz našega ateljeja ni mogoče prekositi!

DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA

Berač in tat v eni osebi

Berlinski kriminalni policiji je prišel v pest čuden berač. Sedel je običajno pred vhodom Anhalter-postaje, kjer je prosil miloščine ves umazan in slabo oblečen. Nekega dne je šel mimo berača hišnik velikega berlinskega hotela. Zdelo se mu je, da pozna moža, ki je večkrat prenočeval v hotelu, in kjer je vedno, kadar je ložiral, bil okraden kakšen gost. Obvestil je o tem policijo, ki je sklenila berača aretirati. Komaj ga je ustavil detektiv, je prosil berač, naj mu dovoli, da se vsaj preobleče. Izginil je z berglami v kolodvorsko umivalnico, odkoder se je vrnil z elegantno protezo in v črni salonski obleki. Na nogah je imel čiste lakaste čevlje, dočim mu je iz žepa molela mošnja naberačenega denarja, polna srebrnih in niklajstih novcev, katere je bil tisti dan naberačil. Pri zaslišanju so dognali, da je bil berač podnevi prosjak, ponoči pa je zapravljval naberačeni denar po hotelih in zabaviščih, kjer se je dajal za trgovca. Zdi jo verjetno njegovega dvojnega življenja konec.

Najbolj prikladno in preprosto je če vzamete Aspirin o obliki tablet

Teže vsake tablete je natančno dooločena (0,5 gr.) Lokho in snažne se vzamejo seboj in zaviljejo. Vrže se jo v kovarec vode, kjer hitro razpade. Am-pek samo pristne Aspirin-tablete o originalnem zavoju „Bayer“ morajo biti!

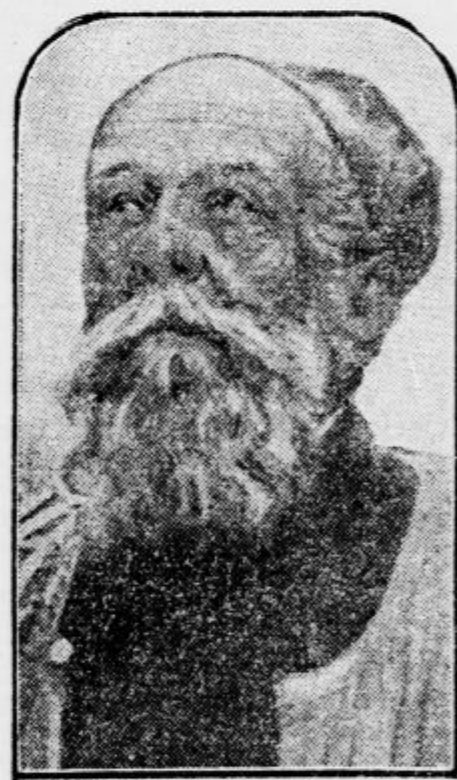

Konflikt s fašisti na Korziki

V Bastiji na Korziki. ki je dala za vojevalca Napoleona Bonaparta, se prišlo te dni do hudih protifašističnih demonstracij. Bivši člani italijanske armade, ki imajo na Korziki svojo sedanjo življensko pozicijo, so priredili banket. Po večerji so odprli okna, glasno prepevajoč izzivajoče fašistične pesmi. To je domačine tako razburilo, da so začeli protestirati. Fašisti pa, ki mislijo, da so povsod doma in da imajo povsod neomejeno moč ter smejo počenjati, kar se jim ljubi, so še dalje izzivali. Korzičani so jim za revanšo zapeli delavsko himno. To je Italijane dvignilo s sedežev. Metali so delavcem skozi okna novičke. Mnogi, ki se je po pravici čutila ujaljeno, je hotela zaradi tega naskočiti hotel, v čemer pa jo je prestregla policija. Korzičani, ki so videli, da z napadom na hotel ne bo nič, so počakali na fašiste pozno v noč. Ko so se ti vinjeni vračali s pojedine domov, so nekatere pretepli. Med njimi je dobil več klofut tudi italijanski vicekonzul.

Romer se je rešil

Pred nedavnim smo poročali o drznem Nemcu Romerju, ki se je odpravil na 6,5 m dolgem zlojživnem čolnu iz Hamburga preko Lizbone, Kanarskih otokov in Atlantskega oceana proti New Yorku. Zadnje poročilo o njem je prispelo že z Antilov, z otoka St. Thomasa, kjer so ga sprejeli z velikanskim navdušenjem. Poročali so, da se je odpravil v smeri proti New Yorku. Baš tisti čas je izbruhnil zadnji tornado, ki je tako strahovito pustošil po Antilah in po Združenih državah. Vsi so že menili, da je postal tudi Romer žrtev katastrofalne ujme. Toda sedaj poročajo, da je prispel v neko pristanišče otoka Haiti, živ in zdrav in poln najčvrstejše volje, da doseže cilj svojega potovanja, kjer se vršijo velike priprave za njegov sprejem. To poročilo je prejela njegova žena v Hamburgu. Na kakšen način se je rešil, ni znano.

Francoski kipar Bartholomé

tvorec spomenika mrtvih, ki stoji ob vходу na pariško pokopališče Père Lachaise. Umrl je pred dobrim tednom dni. V francoskem kiparstvu mu bo ohranjen trajen spomin.

Nepodkupljivi sodniki

Na civilnem sodišču v Černovicah so morali te dni ustaviti vse razprave in jih preložiti na nedolocene dan, ker niso imeli niti pole papirja za sestavo protokolov in sodnih sklepov. Neki zagovornik, ki mu je šlo za hitro rešitev zastopane zadeve, se je ponudil, da nabavi visokemu sodišču potrebno množino papirja na stroške svojega klijenta. Toda sodišče je to ponudbo odklonilo, češ da si ne pusti nič darovati.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

«Zmaga je naša!»

Herbert Hoover novi prezident Amerike, se zahvaljuje z balkona tisočglavi množici, ki mu prirajajo ovacije in se veselo republikanske zmage. Hoover je 54 let star, po poklicu rudarski inženir in je bil med vojno diktator za prehrano Amerike. V primeri z molččim Coolidgeom je velik organizator in praktik.

W. Gross:

Razburljivo pismo

Ko si je na hodniku oblačil suknjo, je priskakljala za njim ter mu s smehljajem na ustnicah vtaknila v žep majhno pismo.

Dejala je: «To pismo odprti in prečitaj, kakor hitro prideš v urad. Obljubi mi, da ga prej ne razplešiš!»

ogledal jo je začudeno in potegnil pismo iz žepa.

«Kaj naj to pomeni? Kakšne navade pa uvajaš?»

«Prosim te, ne govori, ampak stori, kakor ti pravim. Daj mi besedo, da se ne dotakneš pisma, dokler ne prideš v pisarno in ne sedeš za mizo!»

Položila mu je roke na rame. V njenih očeh se je zaiskrila nežna prošnja. Kmalu je čutil še nekaj drugega. Neko odločnost, voljo, da nekaj stori... Toda mahoma je spet vse izginilo. Razumel ni ničesar, prav ničesar...

«Prosim te, stori, kakor pravim!»

«Dobro,» je dejal, «dam ti besedo, čeprav — to moram priznati — ne razumem te zadeve. A kaj je v pismu? To bi mi lahko povedala,» je pripomnil z jezo in strahom obenem.

«Razpečati zalepko in prečitaj pismo, ko prideš v urad. To je vse, kar te prosim. Drugega naj ti ne bo mar.»

«Nu, da, če že mora tako biti...»

«Na svidenje!» mu je rekla in se mu vrgla okrog vratu.

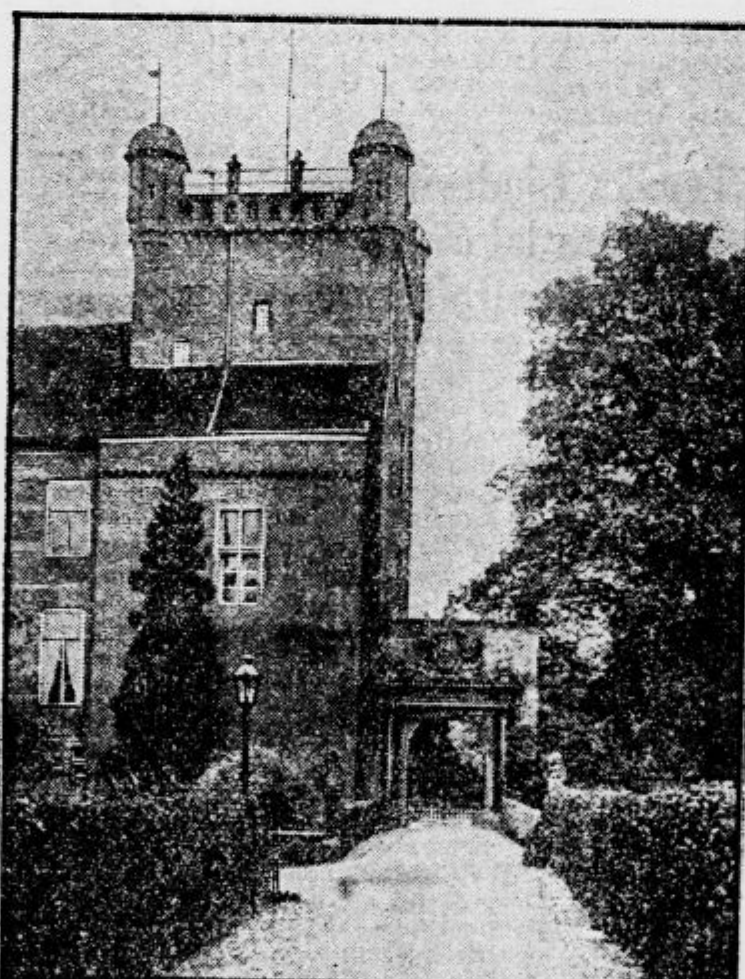
Izginil je iz hiše.

Bil je napol zaprepasčen, napol prijetno dirnen, a čuvstven, ki so ga prav za prav navdajala, si le ni umel razložiti...

Stopil je na platformo električne železnice in jel razmišljati, kaj stoji v pismu. Odločnost, s katero mu je tako rekoč izsilila priznanje, da ne sme odpreti pismo, dokler ne pride v pisarno, ga je jela spet navdajati s strahom. Še nikoli ni bila taka... Prizor je dišal po nekakšnem ultimatu. Morda je kaj zvedela o njem? Hm, če se je to zgodilo, bo pač moral vzeti vse nase... Kaj pa, če bi zavzel pismo in ga sploh ne bi odprl? Morda bi bilo to še najbolje.

Novi kajzerjev grad

Viljemu se je v Doornu stžilo po gradu, kakršnih je imel v Nemčiji mnogo, dočim je v prognanstvu brez nje. Kupil je zavoljo tega grad Heerensberg na Holandskem in se bo kmalu preselil vanj, da preživi v njem stare dni svojega monotonega življenja.

jo je zadnjič srečal — svojo prijateljico iz mladih let — mu vendar ne more šteti v greh, da se je z njo ustavil in govoril. Bože moj, to stori vendar vsak gentleman... Nu, čeprav to ni grešno, je vendar nerodno. Lahko bi se ji bil izpovedal, pa bi bilo vse pri kraju. In ne bi bilo tega pismo v žepu. Oh, ona je zvedela vse, nič ji ne ostane skrito... Prekletost pismo!! Ko se vrne domov, je ne bo več... obrala bo svoje stvari in šla k roditeljem, pa bo škandal! Prav tega je bilo treba!

To bo opravičevanja, prošnji, neprijetnosti! Reporterji bodo izvedeli za stvar in ga bodo prikrito smešili. Prekletost vendar! Vse je končano, nič več ni moči izbristati madeža, ki ga je povzročil sam. To hladno, tenko pisemce iz nedolžnega papirja bo pričetek novega razdobja v njegovem življenju, pričetek zakonskih preprirov, morda celo ločitve...

Otimal je pismo v ženo in pomislil: tu notri je zapisano, da je vse končano...

Kakor veter je pridiral v urad, zaprl vrata in odprl pismo. V očeh so ga zbudile velike oglate črke njegove žene: «Ne pozabi takoj telefonirati dimnikarju, naj se zgasi, da omete ognjišče...»

Sinclair Gluck:

Zlati panter

46

Med slikami na stenah je bilo obilo vrat. Moj vodnik je odprl ena izmed njih in se naklonil, rekoč: Izvolite, gospod, to je vaša soba.

Nekaj trenutov sem stal na mestu. Z vseh strani sem slišal šumot in glasove, čeprav je bila dvorana prazna. Kitajec je krenil nato pred menoj v majhno, razkošno opravljeno spalnico. Tudi tu so visele po stenah krasne slike in velik divan z obilico dragocenih blazin je dajal prostoru prijetno mehkužno lice.

Na postelji je ležal nekakšen kostum. Še preden sem ga utegnil pogledati, je Kitajec odprl vrata v kopalno sobo, rekoč: »Kadar boste okopani, gospod, vam bom pomagal, da se oblečete.«

Ko sem se po kopeli oblečen vrnil v sobo, je rekel Kitajec, ki me je čakal:

»Oprostite, gospod, te obleke ne potrebujete več. Kostum, ki ga boste oblekli, leži tukaj.«

Huda zadrega me je obšla. Če odložim to obleko, sem pomislil, mi jo lahko skrijejo. In možnost, da pobegnem odtod v noči starorimskega senatorja, ni bila ne velika ne zapeljiva. Prvi redar bi me bil prijel. Če bi se branil obleči kostum, bi me imeli za nezaupneža in bi mi gledali na prste!

A vendar sem sklenil, da se ne preoblečem, dokler bo le količkaj mogoče. »Ali res moram obleči to haljo?« sem vprašal. »Če je tako, se rajši odrečem pojedini. Kak obložen kruhek bom pač menda kje dobil, ali ne?«

»O, gospod, seveda lahko ostanete v svoji obleki. Le navada je,

taka, da se gospodje, ki pridejo semkaj, oblečejo v kostum.«

»Tedad pojdem tak, kakršen sem,« sem dejal. Kitajec se je naklonil in me je nato odvel nazaj v predvorje. Tam je obstal in pritisnil na neki gumb v steni. Velika vrata nasproti naju so se neslišno odprla. Mojim očem se je ponudil nenavaden prizor.

Prostor, v katerega sem pogledal, je bil štirjaški in ogromno velik, vsaka stran vsaj trideset metrov dolga. Stebreniki so štrleli na vseh štirih straneh pod obokani strop. K stebrom so bile pritrjene velike plamenice, ki so dajale prostoru edino svetlobo. Od plamenic se je dvigalo prav malo dima in še tega je menda odsesavala posebna naprava.

Toda drugi pogled me je še bolj priklenil. V plapolajoči luči plamenic, ki so pušale kote prostora v senci, sem videl, da gre ob treh straneh ogromna miza v obliki podkve in da stoji med mizo in med stebri vrsta divanov, pokritih z blazinami. Na blazinah je sedelo kakih pet in dvajset dvojic. Nekateri divani so bili prazni ali pa so sedela na njih samo dekleta.

Prostor med stebri in zidovi, kake štiri metre širok, je bil prazen in je služil za dohod k ležiščem. Z malo izjemami, ki jih izprva vobče nisem opazil, so bile vse osebe v starorimski noši. Prizor je bil tak, da je moral zamamiti oči. Mislim, da me je čudež zanesel v stari Rim. V svoji večerni obleki sem se obotavljal vstopiti, boječ se, da ne bi moje pojavljanje vzbudilo nejevolje teh Rimljanov.

Pojdite, gospod, po tem hodniku in izberite si eno izmed mladih dam, da vam bo drugovala pri obedu. To pojne kaj iz lahka. S temi besedami je Kitajec izginil za velikimi vrati.

Nekam v zadregi sem krenil po desnem stranskem hodniku in se ozrl na desno in levo. Dekleta, ki so sedela sama, so mi odkrito in nepriljubeno gledala naproti, toda na dnu njihovih oči je bilo več odpora in bojazni nego veselega pozdrava. Vse brez izjeme so bile

zelo lepe.

Srd nad tem ostudnim jetništvo devovk — če je bilo res jetništvo — se je dvignil v meni. Moje oči so se nenadoma srečale z očmi dekleta, ki je zbujačo mojo posebno pozornost. Njen obraz je izražal veliko samozvestno dostojanstvo in vidi se je bilo, kakor da se obupno bori z tragično usodo. Ležala je na enem izmed divanov; pri njej ni bilo nikogar.

Pristopil sem in jo mirno ogovoril. »Ali smem z vami obedovati?«

Opri se je na komolec in mi takoj ponudila, naj prisedem. »Zelo mi bo drago,« je odvrnila, očividno prisiljeno.

Baš tedaj se je pojavil služabnik v kratki togli, ter jel nositi jedila in vina na mizo. Dokler je sluga pokrival mizo s pladnji, sem opazoval nenavadne prizore okoli sebe. In to je bilo dobro, zakaj tik za hrbtom svoje tovarišice sem zagledal v enem izmed stebrov ozko odprtino, skozi katero se je svetlikalo človeško oko. Uganil sem, da naju opazujejo.

Dekle se je zdajci nagnilo k meni. Da me ne bi mogla vpričo opazovalca prositi pomoči, kar bi ji bilo gotovo nakopalo kazni, sem jel hvaliti njeno lepoto in ji s pretirano ljubeznivostjo opisovati dojem, ki ga je napravila na moje srce. Odkrito se nisem upal govoriti z njo, zakaj čuvaj je bil preblizu, godba pa preveč oddaljena in pretihla. Nadaljevanje pojedine mi ni ostavilo prijetnih spominov, zato ga rajši ne opisujem. Dekle je z obupno veselostjo pristajalo na moje nerodno dvorjenje. Naveč sva se ukvarala s tem, da sva opazovala živahno vrvene okoli sebe in pri tem mehanično jedla in pila.

Sredi prostora so z umetniško dovršenostjo predvajali starorimske plesse. Nihče izmed prisotnih ni bil moj znanec. Opazil sem le nekega obče znanega državnika, čeprav tudi njega nisem osebno poznal.

A. Sinkovec nasl. K. SOSS

od 5. do 15.

novembra

Znižane cene!

«OLLA» je kot dokazano že desetletja vodilna kot najstarejša in dokazljivo tudi najzanesljivejša. 130

ŠIVALNI STROJI

Pletilni stroji vedno v zaloz Posamezni deli koles in šivalnih strojev — Dale se tudi na obroke!

— Ceniki franko in zastoni! — 3/2
IVAN JAKŠIN, LJUBLJANA Gosposvetska cesta šte. 2.

Ocarinjenje

Vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošiljk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi RAJKO TURK, carinski posrednik, Ljubljana, Masarykova cesta 9 (nasproti carinarnice). Revizija pravičnega zaračunavanja carin po meni deklariranega blaga in vse informacije brezplačno. 18

Kupim hišo

z nekaj zemljišča, v ceni do 50.000 Din, ne nad 5 kilometrov oddaljeno od železnice. Ponudbe pošljite do 20. t. m. na L. Knez, Radovljica. 13329

Češke tkanine

za domačo uporabo

Eksportiram svoje garantirano prstnobarvne izdelke za konsumente (kanavas, zefir, macco, inlet, batist, flanellet, damast, brisače t. d.)

Ko mi vpošljete naslov (zadostuje dopisnica z 1.50 Din znakom) dobite takoj iz moje tkalnice vzorčno kolekcijo grafič in franko na vlogel

JAROSLAV MAREK,

tkalnica

Bystre nad Meruži — Češkoslovaška.

Časna Ročka

Za poznavalca običajen užitek, za novince nov doživljaj

Gledališke odre

opozarjamo na ljudsko igro

Rokovnači

spisal Fr. Govekar III. Izdaja. Broširana knjiga velja Din 20.—

Knjigarna Tiskovne zadruge v Ljubljani 234

Prodajo pletenin

oddam realnim trg. potnikom. Provizija 5%. Reflektanti piše na »Pletilna Industrija 28« na oglosni oddelci »Jutra« v Ljubljani.

Mag. št. 33.483/28. ref. V.

Razglas.

Radi oddaje dimnikarskih del

v vseh mestnih in v mestni oskrbi stoječih poslopih za leta 1929, 1930 in 1931 se bo vršila pri mestnem magistratu ljubljanskem v prostorih mestnega gospodarskega urada

dne 20. novembra 1928 ob 10. uri dopoldne
javna oifertalna razprava.

Pogoji in vsi drugi dražbeni pripomočki so razgrnjeni med običajnimi uradnimi urami pri navedenem uradu vsakemu interesentu na vpogled.

Ponudbe, v katere je vstaviti pavšalne zneske za izvrševanje dimnikarskih del v mestnih poslopih, izročiti je do označenega termina zapечатene in opremljene s 50% vadijem mestnemu gospodarskemu uradu.

Izrečno se določa, da se na ponudbe, katere ne bodo odgovarjale razpisnim določbam in pogojem, ter na ponudbe, katere bi bile pogojno stavljene, prepozno ali naknadno vlozene, ne bo oziralo. Mestna občina si tudi pridržuje pravico oddati razpisana dela po lastnem prevdanku drugemu nego najnižjemu ponudniku.

Mestni magistrat v Ljubljani

dne 2. novembra 1928.

Firestone
pneumatike

Zastopstvo za Slovenijo:

IVAN OBLAK
Celovška cesta št. 34

Telefon 2663

Firestone

L. Mikus

MESTNI TRG STEV. 15

Tvornica dežnikov, zaloga sprehajalnih palic

Vsak dan sveže namočeno polenovo, kakor tudi različno drugo špecerijsko in kolonialno blago po najnižji ceni nudi cenj. občinstvu

Rudolf Kovačič

245 Kongresni trg št. 19

Tvornica parketov in žag

PRODAJA: hrastove in bukovne parkete in obodne latve, rezani material iz hrastovine in parjene bukovine, gabrovin itd. — Oddelek: Tvornica zabojev.

Kupuje vse vrste hrastovih frizov, hrastovih klad in kratkih jelovih desk.

Brzjavlj: Parkete Karlovac.

Telefon: Inter. 144.

Poštni prebival: 46.

MAKULATURNEGA PAPIRJA

Za trgovce, za obrtnike, za peke, za mesarje, za industrijo večja množina na razpelo po ugodni ceni Naslov pove uprava »Jutra«.

Perje

kokošje, purje, gosje naravno in s strojem iščeno, dobavlja v vsaki množini

E. VAJDA

Cakovce

Medjimurje

Telefon 50, 3. 60

Radi nabave novega voza se prodaja

avto

znamke Steyr, Type II. Odprta turna karoserija, balonski obroči, 7 pnevmatik, deloma nove deloma v dobrem stanju.

Več se izve pri gozdni upravi Grad Ravne, p. Guštani, Slovenija. 13348-a

Potrta žalosti naznanjava vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je najina nad vse ljubljena, predobra, zlata mamica, gospa

Fani dr. Matkova

nenadoma preminula.

IVAN in MARIJAN.

Kdor je nezadovoljen s svojim kruhom ali pecivom, naj poskusi peči z **Jugobanant-patent-moko** pa bo takoj nadvse zadovoljen!

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LIUBLJANA, Prešernova ulica 50 (v lastnem poslopiu)

Obrestovanja vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut borzna naročila predujmi in krediti vsake vrste eskont in in kaso menic ter nakazila v tu. in ino zemstvo safe - deposits Ltd Ltd. Brzjavljake: Kredit, Ljubljana. — Telefon 2010 2457 2548 Interurban 2708 2800